

Beslutningsprosesser i kommunal politikkutvikling

En studie av beslutningsprosessen om å være kandidat for
lokalisering av batterifabrikk i Arendal kommune

Christian Lysaker

VEILEDER

Charlotte Kiland

Universitetet i Agder, 2023

Fakultetet for samfunnsvitenskap

Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag

Forord

En lang og spennende studiereise når sitt høydepunkt gjennom denne masteroppgaven. Det som begynte med et årsstudium i statsvitenskap, skapte raskt en økende interesse for fagfeltet og har siden ledet frem til en bachelor og nå til en mastergrad i faget. Ekstra interessant har det vært å kunne studere samtidig som man har bodd flere år i utlandet. På den måten har jeg kunnet tilnærme meg samfunnsvitenskapen ut ifra flere innfallsvinkler og nyanser. Studieløpet avsluttes nå på hjemmebane med studiet av en beslutningsprosess i Arendal kommune sentrert rundt en ny og omfattende industrisatsning på stedet jeg selv har vokst opp på. Slik avrundes ett kapittel, men som gir springbrett til nye muligheter.

Jeg ønsker å gi en stor takk til Charlotte Kiland som har stått med meg som veileder i dette prosjektet ved Universitetet i Agder. Takk for gode og presise tilbakemeldinger og for den kunnskapen og innsikten du har bidratt med inn i denne oppgaven. Takk for solid veiledning og tiden du har satt av til dette. Jeg vil også takke informantene som positivt takket ja til å dele av sine erfaringer og refleksjoner. Takk for at dere stilte opp og for å gi meg et solid innblikk i en svært spennende beslutningsprosess i Arendal kommune. Med ny tilegnet kunnskap og inspirasjon fra masteroppgaven, ligger nye eventyr og venter, som jeg ser frem til å tre inn i.

Til slutt vil jeg takke min nærmeste familie som hver dag står ved min side og som gjør hverdagen innholdsrik og verdifull. Takk til min kjære Lidia som hele veien har oppmuntret meg og pushet meg fremover. Studier ved siden av jobb og familieliv har til tider vært hektisk, men sammen er ingenting umulig. Takk til Melissa, Anabelle og Aiden som er til daglig inspirasjon og som jeg ser frem til å bruke enda mer tid med.

Arendal, juni 2023

Christian Lysaker

Sammendrag

Denne studien belyser beslutningsprosesser i lokal politikkutvikling. Med etableringen av batterifabrikken til Morrow Batteries som utgangspunkt, er formålet å beskrive og forklare hvordan beslutningsprosessen ledet frem til vedtak om å levere tomtetilbud til fabrikk.

Den teoretiske tilnærmingen tar utgangspunkt i offentlig politikkutvikling som forstått gjennom en politisk syklus (Howlett et al., 2009). Beslutningsprosessen belyses gjennom fasene for agendasetting, politikkutforming og vedtak. Teorien legges til grunn for å undersøke hvem som står fram som nøkkelaktører, hvilke arenaer som tas i bruk og hvilke sentrale mekanismer og virkemidler som benyttes i beslutningsprosessen. Teori om samstyring trekkes inn for å belyse hvordan det offentlige i stadig større grad samarbeider med det private og frivillige organisasjoner ut fra stadig mer komplekse og sammensatte problemer som det offentlige må løse. I tillegg brukes teori om innramming for bedre å forstå hvordan ulike aktører fremstiller saker. Studien bruker case som forskningsdesign. Empirien baserer seg på kvalitative intervjuer av syv nøkkel-informanter som primærkilde, samt sekundærdata i form av dokumentanalyse av medieoppslag og saksdokumenter.

Hovedfunnene i studien viser til et mangfold av ulike aktører som setter agenda i lokal politikkutvikling. Spesielt ledere i posisjon står frem som nøkkel-aktører i denne fasen. I politikkutformingsfasen er det ekspertise og administrative aktører som er mest fremtredende, mens beslutningsfasen er forbeholdt aktører med mandat til å ta bindende offentlige beslutninger. Studien viser at samarbeid på tvers av sektorer med åpenhet og kommunikasjon mellom politisk ledelse, politisk administrasjon og private aktører er en sentral nøkkelfaktor for effektive beslutningsprosesser. I tillegg tyder funn på at tidligere erfaringer og innarbeidet praksis kan spille en sentral rolle. Endelig viser funnene til at aktører er seg bevisste i valg av hvordan saker rammes inn for å påvirke hvordan individer tolker og danner seg en mening om en sak.

Innhold

1. Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Problemstilling	6
1.3 Case og kontekstbeskrivelse	7
1.4 Oppgavens struktur	8
2. Teori	9
2.1 Offentlig politikkutvikling forstått som politisk syklus	9
2.2 Agendasettingsfasen	12
2.2.1 Agendasettingsprosesser	14
2.2.2 Politiske entreprenører	16
2.2.3 Fremstilling av en sak	18
2.3 Politikktforming	20
2.3.1 Politiske virkemidler	21
2.3.2 Undersystemer	22
2.4 Beslutningsfasen	25
2.4.1 Tilnærminger til beslutningstaking	26
3. Metode	30
3.1 Case studie som forskningsdesign	30
3.1.1 Prosess-sporing som metode i case studien	31
3.2 Kvalitative intervjuer som primærkilde	32
3.2.1 Valg av informanter	32
3.2.2 Datainnsamlingsprosessen	33
3.3 Analyseprosessen	34
3.3.1 Transkribering av intervjudata	34
3.3.2 Analysestrategi	34
3.3.3 Dokumenter og dokumentanalyse	35
3.4 Forskningsetiske vurderinger	36
3.4.1 Studiens kvalitet	37
4. Empiri	39
4.1 Historisk tilbakeblikk og situasjonsbildet i Arendal kommune	39
4.2 Agendasettingsfasen	40
4.2.1 Batterifabrikken skaper stort engasjement	41
4.2.2 En game-changer for landsdelen	44
4.2.3 En boost for næringslivet og arbeidsmarkedet	46

4.2.4 Det grønne skiftet	47
4.2.5 Godt rustet gjennom tidligere prosesser.....	48
4.2.6 Samhold i kommunen	51
4.3 Politikktutformingsfasen	52
4.3.1 Tomtevalg.....	53
4.3.2 Ekspertkompetanse og «ambassadørgruppe».....	54
4.3.3 Synliggjøring gjennom strategi for kommunikasjon.....	55
4.3.4 Politikktutformingsfasen drar seg til	56
4.4 Beslutningsfasen	57
4.4.1 Tilbudsdokumentet.....	58
5. Drøfting av hovedfunn	60
5.1 Nøkkelaktører.....	60
5.2 Agendasettingsprosessen.....	62
5.3 Mulighetsvindu og politiske entreprenører	63
5.4 Innramming av batterifabrikken.....	64
5.5 Ulike virkemidler tas i bruk i de ulike fasene	65
5.6 Omfattende samarbeid mellom offentlige og private aktører	67
5.7 Erfaring fra tidligere prosesser	68
6. Konklusjon.....	69
Litteraturliste:	72
Vedlegg	79

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Ambisjonen med denne studien har vært å undersøke hvordan beslutningsprosesser i lokal politikkutvikling kan utspille seg. Som statsviter er det spesielt interessant å kartlegge hvordan saker kommer på agenda, hvordan politikk utformes og hvordan beslutninger fattes og ender ut i endelige politiske vedtak. Politikere og offentlige institusjoner sies å ha et styringsmandat som omfavner å skulle påvirke og forandre samfunnet på en bestemt og planmessig måte (Røiseland & Vabo, 2016, p. 10). I dette bunner det at kommunen har en viktig rolle som samfunnsutvikler, og at kommunen som forvaltningsnivå ofte vil være fremtredende i arbeidet med å utvikle næringsliv og nye veier for sysselsetting (Baldersheim & Rose, 2014). Samtidig stiller samfunnets økende kompleksitet nye krav til hvordan politikere tilnærmer seg saker og hvordan de løser samfunnsmessige problemer.

Offentlig administrasjon eller tradisjonell offentlig styring er gjerne sentrert på at det offentlige skal løse samfunnets problemer alene. «Staten fremstår som en enhetlig aktør der grensene mellom offentlig og privat er godt definert» (Røiseland & Vabo, 2016, p. 19). Som en motvekt mot dette perspektivet, er fremveksten av New Public Governance eller samstyring som fremmer interorganisatorisk samarbeid og som inkluderer andre offentlige virksomheter, private bedrifter og frivillige organisasjoner i utformingen av politikken (Osborne, 2009). Begreper som «nettverk» og «governance» er blitt mer vanlig i offentlig sektor og spiller på «tanken om at samarbeid stimulerer til innovasjon fordi det er mulig mobilisere ulike type ressurser utover hva den enkelte organisasjon besitter» (Baldersheim & Rose, 2014, p. 167). Gjennom diskusjoner og forhandlinger kan offentlige aktører sammen med private selskaper, samfunnsgrupper og ekspertmiljøer tilnærme seg samfunnsproblemer og styring av samfunnslivet.

Med mer komplekse dynamikker i spill, er det derfor svært aktuelt å se på hvilke aktører som aktiveres og hvilke arenaer som tas i bruk når politikk skal utformes. Dette gir også rom for å undersøke hvem som sitter med agendasettingsmakt, hvordan saker blir fremstilt, hvem som står frem som policyentreprenører og hvilke virkemidler som anvendes.

I denne studien rettes fokuset inn mot det lokale forvaltningsnivået. Studien tar for seg beslutningsprosessen knyttet til en bestemt sak i en utvalgt kommune, Arendal kommune. Prosessen som skal undersøkes, tar for seg vedtaket om å bli kandidat for lokaliseringen av en ny batterifabrikk på Sørlandet, kjent som Morrow Batteries. Etableringen av batterifabrikken har fått betydelig medieomtale i ulike mediekanaler både nasjonalt og lokalt. Morrow Batteries skal stå for produksjon og forsyning til Europa av fremtidens bærekraftige batterier. Tidlige anslag anslår at batterifabrikken vil gi flere tusen nye arbeidsplasser. Dette underbygges i en rapport fra Menon Economics (2022) som konkluderer med at regionen kan få opp mot 3500 nye arbeidsplasser og en befolkningsvekst tilsvarende 6000 personer (Menon Economics, 2022). Arendal kommunes kandidatur kulminerer med en intensjonsavtale med Morrow Batteries den 26. desember 2020 om å bli lokasjon for batterifabrikken. Den 26. september 2022 legger statsminister Jonas Gahr Støre ned grunnsteinen til det som skal bli første del av batterifabrikken i Eyde Energipark i Arendal (NTB, 2022).

Beslutningsprosessen i Arendal kommune om å bli kandidat for batterifabrikken har elementer ved seg som er av stor interesse å undersøke nærmere i et statsvitenskapelig perspektiv. Ambisjonen er at studien kan bidra til økt kunnskap og innsikt om hvordan beslutningsprosesser utspiller seg på lokalpolitisk nivå; fra hvordan saken rammes inn og løftes opp på agendaen, til hvilke aktører og arenaer som er i spill i prosessen frem mot vedtak. Herunder ligger det en ambisjon om å belyse kompleksiteten og interaksjonen som foregår når beslutninger skal fattes på kommunalt nivå. I tillegg vil studien kunne peke på faktorer som spiller inn for å kunne legge til rette for og å posisjonere seg for lokal næringsutvikling og verdiskapning. Studien tar utgangspunkt i det teoretiske rammeverket om at beslutningsprosesser kan deles inn i ulike faser og tar spesielt for seg «den politiske syklus» slik den er fremsatt av Howlett, Ramesh & Perl (2009). Det er fasene for *agendasetting*, *politikkutforming* og *beslutning* som belyses i studien.

1.2 Problemstilling

Med bakgrunn i tematikken beskrevet over, er det ønskelig å belyse og diskutere hvordan ulike aktører har innflytelse og påvirker de ulike fasene i politikkutvikling frem mot beslutningstaking. Oppgaven vil være sentrert rundt følgende overordnede problemstilling:

«Hvordan kan beslutningsprosessen som ledet frem til vedtak om å levere tomtetilbud til batterifabrikken til Morrow Batteries beskrives og forklares?»

1.3 Case og kontekstbeskrivelse

Casen i denne studien tar for seg veien til vedtak i Arendal kommune om å bli kandidat for batterifabrikken til Morrow Batteries. Gjennom fasene for agendasetting, politikkutforming og beslutningstaking, analyseres de ulike sidene og tilnærmingen til batterifabrikken. Som casestudie er batterifabrikken svært tidsaktuell i en tid der Norge satser stort innen det grønne skiftet og i overgangen fra ikke-fornybare energikilder til fornybare og rene energikilder. Batterisatsning er en av disse.

Regjeringen har store ambisjoner for et grønt industriløft. Vi vil bidra til å skape grønne, lønnsomme og attraktive arbeidsplasser i hele landet, øke fastlandsinvesteringene og eksporten og kutte klimagassutslippene. (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022a)

Det grønne skiftet innebærer at Norge skal redusere utslipp av klimagasser og bli et lavutslippsland innen 2050. Det innebærer en omstilling som krever innovasjon og teknologiutvikling og en overgang til produkter og tjenester som gir færre negative konsekvenser for klima og miljø (Regjeringen.no, 2021). I en stortingsmelding fra Olje- og energidepartementet juni 2021, rettes søkelyset på langsiktig verdiskapning fra norske energiresurser. Ressursene utgjør et viktig premiss for nye utslippsfrie næringer, deriblant produksjon av batterier (Olje- og energidepartementet nr. 36 (2020-2021), 2021).

Den 23. juni 2022 lanserer statsminister Jonas Gahr Støre og næringsminister Jan Christian Vestre et veikart for grønt industriløft. Målet er at Norge skal bli ledende på grønn industri og grønn energi basert på landets naturressurser, kunnskapsmiljøer, industriell kompetanse og historiske fortrinn (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022b, p. 7). Av særlige innsatsområder trekker regjeringen fram batterier der Norge skal stå i spissen for å videreutvikle en sammenhengende batteriverdikjede av lønnsomhet som strekker seg fra bærekraftig utvinning av mineraler til resirkulering av batterier i den andre enden. Det legges vekt på at Norge skal være et attraktivt vertskapsland for batteriproduksjon og skal legge til rette for at store investeringer og gigafabrikker velger Norge som stedsalternativ.

«Batterier anses som en kjerneteknologi for omstillingen til fornybar energi, særlig i transportsektoren» (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022b, p. 74).

Den 29. juni 2022 lanseres en egen batteristrategi av Nærings- og fiskeridepartementet. Her pekes det på at batterinæringen er i økende vekst og i sterk utvikling globalt og at Europa er i ferd med å lede an i produksjonen av grønnere og bedre batterier. Dette er et stort mulighetsområde som Norge kan delta i (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022a, p. 3). Norge synes å ha flere fortrinn og gode forutsetninger for å være en sentral aktør i å utvikle en bærekraftig batteriindustri og slik sette fart på overgangen fra behovet for fossile energikilder til grønnere kraft.

Morrow Batteries lanserer sine planer om batterifabrikk på Sørlandet i mai 2020. Bak selskapet står NOAH, som eies av Bjørn Rune Gjelsten, Å Energi og Bellona. Første trinn av batterifabrikken skal stå klar i løpet 2023. Fabrikken vil koste flere milliarder kroner å realisere, skape nye arbeidsplasser og sterk tilflytting, samt skape behov for nye boenheter, butikker, barnehager og tjenestetilbud som en konsekvens av dette. Lokaliseringen ble Arendal kommune.

1.4 Oppgavens struktur

Oppgaven består av 6 kapitler. I kapittel 1 presenteres bakgrunn for valg av tema, samt oppgavens problemstilling og en kontekstuell beskrivelse av casestudiet. Kapittel 2 tar for seg oppgavens teoretiske innfallsvinkel og belyser sentrale begreper som legger grunnlaget for analyse og drøfting av datamaterialet. Videre i kapittel 3 gjøres det rede for metodevalg for oppgaven, herav en presentasjon av forskningsdesign, utvalg av informanter og analysestrategi. I kapittel 4 presenteres funnene fra forskningen, mens kapittel 5 inneholder en analyse og drøftelse av disse. Kapittel 6 runder av oppgaven med å oppsummere studiens funn og belyser dette opp mot problemstillingen.

2. Teori

I studiet av politiske prosesser er det utviklet ulike modeller som søker å forklare hvordan utviklingen og iverksettingen av offentlig politikk finner sted. Politiske beslutninger bestemmer og legger føringer for hvordan samfunnet skal organiseres, hvilke lover og regler som skal gjelde og hvilke tiltak og løsninger som settes inn for å løse samfunnsrelaterte problemer. Utviklingen av offentlig politikk kan anses som en prosess der aktører ønsker å matche politiske mål med politiske midler i aktiv og anvendt problemløsning (Howlett et al., 2009, p. 4).

Den amerikanske statsviteren Thomas R. Dye beskriver offentlig politikk som «anything a government chooses to do or not to do» (Dye, 2017, p. 2). I dette ligger det at offentlige myndigheter er den sentrale aktøren i utviklingen av offentlig politikk. Likeså er offentlig politikk et valg mellom å gjøre eller ikke gjøre noe med et problem og det gjøres bevisste valg for å oppnå ønskelige og bestemte mål (Vabo et al., 2020). Det pekes på at offentlig politikk handler om å identifisere problemer og dertil finne gode løsninger på de aktuelle problemene. Dette inkluderer å sette seg politiske mål og å jobbe med tilpassede virkemidler for å nå målene. Selv om det er offentlige myndigheter som står for offentlig politikk, vil det fremdeles være enkeltpersoner, bedrifter, organisasjoner, interessegrupper og andre aktører som kan påvirke og spille en rolle i utvikling av politikken. Private aktører har i økende grad en mer fremtredende rolle i spørsmål som tidligere lå hos offentlige myndigheter (Vabo et al., 2020, p. 49).

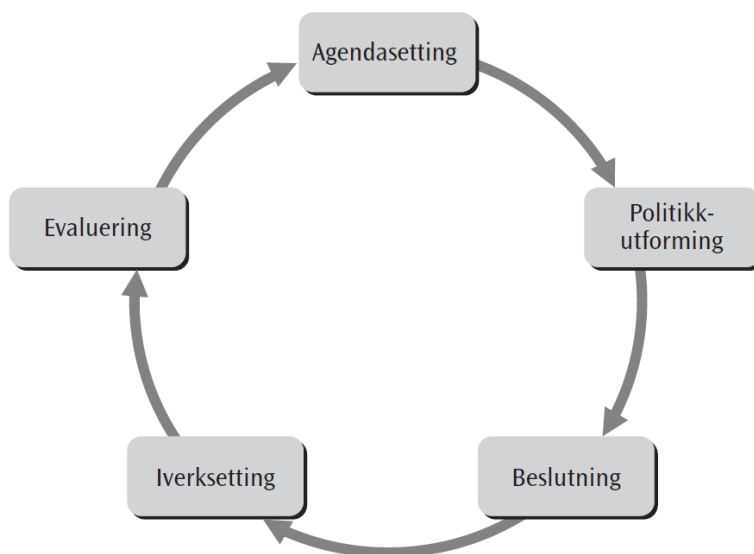
2.1 Offentlig politikkutvikling forstått som politisk syklus

For bedre å forstå offentlig politikkutvikling og hvordan politiske beslutninger fattes, har man for analytiske formål tenkt på offentlig politikk «...som en prosess med et sett av sammenhengende stadier eller faser der politiske saker og overveielser flyter mer eller mindre sekvensielt fra input (problemer) til output (politikk)» (Howlett et al., 2009, p. 10). En beslutningsprosess kan defineres som «hele rekken av handlinger eller vurderinger som fører frem til vedtak (intensjoner) og iverksetting (handling) av en beslutning» (Jacobsen & Thorsvik, 2019, p. 300).

En aktuell modell i studiet av offentlig politikk er stegmodellen. Denne bygger på en beskrivelse av politiske prosesser i sju steg fremsatt av den amerikanske statsviteren Harold D. Lasswell (Vabo et al., 2020) og gir en beskrivelse av fasene som inngår i utviklingen av offentlig politikk. Tanken var at disse var rasjonelle og forutsigbare. Modellen er senere forenklet og modifisert og er mye brukt og aktuell tilnærming til studiet av politiske prosesser er å se på politikkutvikling som en politisk syklus slik den fremsettes av Howlett, Ramesh & Perl (2009).

Stegmodellen tar for seg fem ulike faser; a) agendasetting, b) politikkutforming, c) beslutningstaking, d) iverksetting og e) evaluering.

Figur 2.1: Den politiske syklus

(Howlett et al., 2009, pp. 12-13)

Agendasetting handler om hvordan saker kommer på den politiske agenda og dagsorden. Det handler om hvordan offentlige myndigheter blir klar over problemer som rører seg i samfunnet og hvilke problemer som fremstår som viktigst. Det handler om mulighetsvinduer som oppstår og som skaper handlingsrom i den offentlige politikken. Når en sak har kommet

på agenda, vil neste steg være å se på hvordan problemet kan løses. Fasen for politikktutforming handler om å se på ulike løsninger, alternativer og tilnærminger til problemet eller saken. I denne fasen skaffer man seg oversikt og henter inn informasjon og data. Videre ser man på virkemidler, kalkulerer kostnader og vurderer effekter av tiltak man ser på som handlingsalternativer. Deretter, i beslutningsfasen, handler det om å fatte vedtak og ta de nødvendige beslutningene. Fasen inkluderer både prosessen med å bestemme seg for hvilken politikk som skal føres og det arbeidet som gjøres for å bygge opp om og legitimere valget. Dette kan være høringsrunder og tilbakemelding fra ekspertgrupper før vedtak. I neste omgang, må beslutninger settes ut i live og vedtak må gjøres operative. Dette er fasen for iverksetting. Til slutt i den politiske prosessen gjøres det en evaluering av politikken og hvorvidt problemet eller saken er blitt løst eller om tilsiktede mål er oppnådd.

I denne studien av kommunal politikktutvikling tas det utgangspunkt i de tre første fasene av den politiske syklusen og modellen vil bli anvendt som en type metateori for å beskrive og forklare ulike faser i en lokal politikktutviklingsprosess. De tre fasene i den politiske syklusen benyttes for å beskrive prosessen om hvordan saken om etablering av en batterifabrikk ble satt på agenda, hvordan saken ble fremstilt og utformet politisk, frem til endelig vedtak. Teorien om politisk syklus benyttes som en inngang til videreutvikling av teoretiske resonnement for å beskrive de ulike fasene i politikktutviklingsprosessen og for å forstå mekanismene som ledet frem til det endelige vedtaket om å levere tilbudsdokument for å være med i lokaliseringkampen om batterifabrikken.

Howlett et. al. (2009) kaster også lys over hvilke aktører som er involvert i de ulike fasene i den politiske syklusen. I politikktutvikling vil offentlige myndigheter ofte selv ta tak i utfordringer, problemer og muligheter. Samtidig vil det være andre aktører som underveis søker å påvirke og som får innflytelse på beslutninger om hva slags politikk som skal gjelde. I agendafasen er hele det politiske samfunnet med på å fremme agenda og muligheten er til stede for ulike aktører til å kunne engasjere seg for å ta tak i samfunnsproblemer og slik kreve handling fra politisk ledelse. Ved politikktutforming reduseres involverte aktører til det politiske undersystemet. Dette er interessenter som knytter seg til bestemte politikkområder og som sitter med kunnskap eller som er i besittelse av ressurser som er av betydning for saksutredning, der man diskuterer alternativer og muligheter. I beslutningsfasen minsker

antall aktører ytterligere til å bestå av politikere, byråkrater og myndighetspersoner (Howlett, et. al. 2009, s. 12-13).

Tabell 2.1 Faser og involverte aktører

Stages in the Policy Cycle		Key Actors Involved
1. Agenda-setting	→	1. Policy Universe
2. Policy Formulation	→	2. Policy Subsystem
3. Decision-Making	→	3. Government Decision-Makers
4. Implementation	→	4. Policy Subsystem
5. Evaluation	→	5. Policy Universe

(Howlett et al., 2009, p. 13)

Stegmodellen er en betydelig forenkling av det som i realiteten gjerne utspiller seg som en svært sammensatt prosess når det gjelder å frembringe offentlig politikk. Dette er prosesser som gjerne omfatter både et stort mangfold av aktører og en rekke arenaer og mekanismer som vil kunne være i spill. Modellen innehar derfor noen klare begrensninger i å beskrive og forklare utfallet av politiske prosesser. Særlig rettes kritikken mot at modellen fremstiller politikktutvikling som relativt rasjonell der fasene følger hverandre i logisk og lineær orden. Implisitt kan aktører bruke modellen for å vise at de har oversikt og kontroll, som et dekke for mer uryddige komplekse prosesser. Modellen kan også forstås som en preskriptiv eller normativ modell da den antyder hvordan beslutninger bør fattes slik at man sikrer at dette foregår på en systematisk måte (Vabo et al., 2020, p. 37). I denne studien benyttes modellen som et overordnet resonnement for å undersøke empirisk hvordan ulike involverte aktører i en definert politikktutviklingsprosess reflekterer rundt hvilke aktører og arenaer som har vært sentrale, og mekanismer som kan bidra til å forstå utfallet av prosessen.

2.2 Agendasettingsfasen

I politikktutvikling vil agendasettingsfasen kanskje være den viktigste og mest kritiske fasen i den politiske syklus. Denne fasen handler om hvorvidt saker får oppmerksomhet fra offentlige myndigheter eller ikke, og om politikere velger å engasjere seg og fremme saken (Howlett et al., 2009, p. 92). Å sette agenda handler dermed om hvordan problemer blir satt

på den politiske agenda. Ofte vil det være et nøysomt arbeid og iherdig innsats som ligger bak det å få oppmerksomhet rundt en sak og få denne belyst på en måte slik at offentlige myndigheter engasjerer seg og eventuelt ser på muligheter for å løse saken (Dye, 2017).

En viktig teoretisk innfallsvinkel i den politiske syklus, er at Howlett et. al. (2009) spesielt fremhever at det som skjer i den tidlige fasen i syklusen, spesielt i agendasettingsfasen, men også i stor grad i fasen for politikkkutforming, legger grunnlaget for og har en avgjørende rolle for de påfølgende fasene i den politisk syklus og for hva som blir resultatet og utfallet i politikkkutviklingen (Howlett et al., 2009, p. 92). Agendasettingsfasen legger på mange måter klare føringer for hvordan en sak vil bli behandlet videre av offentlige myndigheter (Barzelay, 2006, p. 421) og hvorvidt saken vil lede frem til endelige beslutninger i møte med sakens natur. Måten problemer blir fremsatt på, engasjementet rundt den, aktualiteten den hevder og formen som brukes for å sette en sak på agenda har betydning for videre saksgang og for de løsninger og alternativer som blir diskutert. Dette understrekes i følgende sitat fra Cobb og Elder (1972), som også fremhever at tidligere politiske prosesser innen et saksområde også kan spille en avgjørende rolle.

Pre-political, or at least pre-decisional processes often play the most critical role in determining what issues and alternatives are to be considered by the polity and the probable choices that will be made. (Cobb & Elder, 1972, p. 12)

Det er folkevalgte politikere som bestemmer hvilke saker som blir aktualisert på den politiske agendaen eller ikke. I mange tilfeller vil offentlige myndigheter ta opp problemer og utfordringer på eget initiativ, men samtidig legger det representative demokratiske demokratiet føringer for at det er befolkningen som sitter med den reelle makten. Slik handler agendasetting i stor grad om hvordan grupper i samfunnet kan påvirke hvilke saker som kommer på agenda, både ved fremme saker eller å forhindre at saker får oppmerksomhet (Vabo et al., 2020). Den amerikanske statsviteren John W. Kingdon definerer agenda på følgende måte:

The agenda, as I conceive of it, is the list of subjects or problems to which government officials, and people outside of government closely associated with those officials, are paying some serious attention at any given time. (Kingdon, 2003, p. 3)

Denne definisjonen tilsier at fokus settes på noen saker som får annerkjennelse på bekostning av andre. Prosessen med å sette agenda snevrer inn aktuelle saker slik at man står igjen med saker som politikere velger å sette søkelys på og engasjere seg i for alvor. Det er derfor interessant å undersøke hvorvidt denne saken om etablering av batterifabrikk har vært holdt unna agendaen eller vært løftet frem på den administrative og politiske agendaen og i mediens søkelys. Det er interessant å undersøke hvilken oppmerksomhet saken har hatt, hvilke aktører som fremstår som sentrale og hvordan de har arbeidet for å gi saken oppmerksomhet eller ikke i denne fasen.

2.2.1 Agendasettingsprosesser

Med bakgrunn i studier fra ulike land har man funnet frem til ulike mønstre som en agendasettingsprosess gjerne vil følge. Cobb, Ross og Ross (1976) skiller mellom tre type mønstre eller modeller for agendasettingsprosesser

- eksternt-initiert modellen
- mobiliseringsmodellen
- internt-initiert modellen

Den eksternt-initierte modellen henviser til interessegrupper i samfunnet som løfter frem en sak og får skapt oppmerksomhet rundt denne slik at den potensielt blir en del av den institusjonelle agenda. Sosiale og organiserte grupper inntar her en rolle i det å peke på forhold og vise misnøye med samfunnsproblemer med krav om at disse blir løst av myndighetene (Howlett et al., 2009). Poenget i den eksternt-initierte modellen er at grupper kan drive lobby, skape diskusjon og drive frem konkurranse, samt finne allianser for å sette agenda. Slik vil offentlige myndigheter kunne ta avgjørelser i tråd med interesser i samfunnet og forventinger til politikkkutforming. Dersom agendasettingsfasen i denne studien karakteriseres av en eksternt initiert modell vil denne fasen trolig preges av at eksterne aktører har vært sentrale drivkrefter i å gi saken oppmerksomhet og fremme saken på ulike arenaer både i og utenfor kommunen. Det vil være interessant å avdekke hvilke eksterne aktører som fremstår som sentrale i startfasen, hvordan de har arbeidet inn mot aktører internt i kommunen, hvem de har alliert seg med både i og utenfor kommunen, eksempelvis næringslivsaktører i og utenfor regionen, medier, sivilsamfunnsaktører og andre offentlige instanser (fylkeskommune, departement etc.).

I mobiliseringsmodellen er det derimot beslutningstakere som setter saker på agenda. Dette er gjerne saker som allerede befinner seg på den formelle og institusjonelle agendaen, men som nå gjøres kjent og blir en del av den åpne systematiske agendaen. Offentlige myndigheter debatterer saken uten at befolkningen involveres, og det er først når det foreligger en offisiell uttalelse fra de folkevalgte, at saken blir kjent. (Howlett et al., 2009, p. 102). Målet er da å samle støtte for politikken slik at iverksettingen kan bli suksessfull. Politiske ledere initierer saken og søker så aksept fra befolkningen for videre gjennomføring (Cobb et al., 1976). En slik innfallsvinkel til agendasettingsfasen vil i så fall kjennetegnes av at offentlige aktører har vært drivkraften i å sette saken på agenda, i å diskutere ulike sider av saken, for deretter å lansere saken utad mot det politiske universet. Det vil være aktuelt å se på hvilke aktører som tar tak i saken fra starten av og hvordan offentlige aktører/ beslutningstakere fronter saken for å mobilisere støtte for den.

Den internt-initierte modellen tar utgangspunkt i at innflytelsesrike grupper med tilgang og aksess til beslutningstakere, lanserer en sak eller ny politikk. Her blir saken spesifisert og jobbet med samtidig som den blir en del av offentlige myndigheters agenda (Vabo et al., 2020). Diskusjon og vurderinger rundt sakens kjerne er forbeholdt personer og grupper som sitter med eksplisitt kunnskap på politikkområdet. Det kan være avdelinger og sektorer i offentlig forvaltning og administrasjon som involveres eller eksempelvis interesseorganisasjoner innen næringsliv og arbeidsliv med nære kontakter inn mot politikere.

Man kan også tenke seg at agenda kan påvirkes nedenfra-og-opp eller ovenfra-og-ned (Dye, 2017). Ut ifra et ovenfra-og-ned perspektiv, vil det i et demokratisk samfunn som i Norge på mange måter høre til mandatet til folkevalgte politikere å være aktive med å sette agenda for saker. Dette gjelder på alle styringsnivåer, enten det er Stortinget, fylkestinget eller kommunestyret (Vabo et al., 2020, p. 93). I en kommune vil det derfor være ventet at ordfører og kommunestyret initierer saker og leder an i agendasetting. Samtidig er kommunen helt avhengig av at det finnes en velfungerende forvaltning og en administrasjon som bistår i større eller mindre grad i de ulike fasene i syklusen for politikkutviklingen. Den kunnskapen forvaltningen og administrative fagfolk sitter på, spiller på mange måter en sentral rolle i å kunne påvirke den politiske agenda. Et annet teoretisk aspekt å merke seg i en ovenfra-og-ned tankegang, er at ledere eksempelvis innen forretning, finans, medier og

politisk og administrativ ledelse i offentlig sektor, ofte bemerker seg endringer som skjer og som kan virke truende eller fremstå som et problem eller mulighetsvindu og så bruke sin posisjon i nettverket de er en del av til å sette agenda (Vabo et al., 2020, p. 94).

Det skal også bemerkes at forklaringen på at saker fremmes av offentlige myndigheter, mange ganger kommer som en slags reaksjon på endringer i samfunnet og som presser frem en ny agenda. Slik som industrialisering har gitt nye premisser for samfunnsutviklingen over mange tiår og presset frem endringer, slik vil det til enhver tid legges nye premisser for forandring. I dagens samfunn kan dette eksempelvis være i forhold til miljø og klima og overgang til det grønne skiftet. Kulturell modernisering er et annet aspekt som gir føringer for nye velferdsordninger eller at politikere gjør prioriteringer på grunnlag av politiske begivenheter, som i budsjettbehandling (Vabo et al., 2020, pp. 96-98)

I et nedenfra-og-opp perspektiv vil massemediene inneha en fremtredende rolle i å kunne belyse saker og skrive om hendelser som offentlige myndigheter blir oppmerksomme på (Vabo et al., 2020). Media utgjør en kanal der mediene selv kan sette saker på agenda, men der også enkeltindiver og grupper i samfunnet kan fremme synspunkter og få belyst saker de mener det offentlige må ta tak i. Ikke minst har sosiale medier i senere tid blitt et medium der meninger og synspunkter sprer seg raskt og utgjør en mer direkte påvirkningskanal mot den politiske agendaen. Muligheten for å dele innlegg, gjør at saker fort kan samle støtte og få plass både i mediebildet og hos offentlige myndigheter. Samtidig vil undersystemene som knytter seg til ulike politikkområder kunne ha stor innflytelse på den offentlige agendaen i et nedenfra-og-opp perspektiv. Aktører her vil ved siden av offentlige myndigheter, også bestå av enkeltpersoner, interessegrupper, frivillige organisasjoner eller private bedrifter (Vabo et al., 2020, p. 95). Det offentlige på sin side, vil i mange sammenhenger legge til rette for at aktører kan fremme sin sak gjennom ordninger for innspill og høringer. På den måten kan man få kjennskap til verdifull informasjon (Vabo et al., 2020).

2.2.2 Politiske entreprenører

En alternativ innfallsvinkel til agendasetting finner vi igjen hos John Kingdon ([1984] 2003). Han utviklet et analytisk rammeverk basert på studier av agendasetting og initiering av politikk på føderalt nivå i USA (Vabo et al., 2020). Gjennom å studere det amerikanske politiske systemet, ville han prøve å forklare prosesser som legger grunnlaget for

agendasetting. Kingdon viste særlig interesse for hvorfor noen saker kommer på agenda, mens andre blir neglisjert og prøvde å forstå hvorfor aktører fremmer noen alternativer fremfor andre (Kingdon, 2003, p. 196).

Modellen som Kingdon fremsetter blir kalt for flerstrømsperspektivet (multiple streams framework) og tar utgangspunkt i tre ulike variabler – strømmer av problemer, politikk og politiske spill i samfunnet. Problemstrømmen handler om indikatorer, statistikk eller plutselige hendelser. Politikkstrømmen tar for seg politiske fellesskap og ideer som blir formet i de politiske undersystemene, mens politiske spill handler om maktkamp mellom ulike aktører. Disse tre strømmene av prosesser utvikler seg og opererer uavhengig av hverandre, men vil på kritiske tidspunkt kunne kobles med hverandre slik at det skapes agenda (Kingdon, 2003, p. 88). Her legges det til grunn at politiske entreprenører ser muligheten til å koble de tre strømmene for å fremme et politisk forslag.

Et mulighetsvindu oppstår på tidspunkt «...der strømmene krysser hverandre eller bringes sammen av politiske entreprenører som linker problemer, løsninger og muligheter» (Howlett et al., 2009, p. 104). Et mulighetsvindu gir anledning for aktører til å kunne lansere sine løsninger eller å presse på for oppmerksomhet i bestemte saker. Kingdon beskriver dens funksjon slik:

[...] advocates lie in wait in and around government with their solutions at hand, waiting for problems to float by to which they can attach their solutions, waiting for a development in the political stream they can use to their advantage. (Kingdon, 2003, p. 165)

For å koble problemer, politikk og politiske spill, så har politiske entreprenører en sentral rolle. Disse arbeider strategisk for å sette en sak på agenda. Dette kan være individer fra både offentlig og privat sektor. Nyere bidrag på feltet tar også i betraktning at politiske entreprenører også kan være grupper av aktører (Zahariadis & Exadaktylos, 2016). Politiske entreprenører kobler politiske løsninger og politiske problemer med politiske muligheter og kjennetegnes gjerne av viljen til å investere ressurser, tid, penger og krefter for å fremme sine synspunkt (Kingdon, 2003, p. 122). Politiske entreprenører har gjerne aksess til ressurser, beslutningsarenaer og beslutningstakere. Gjennom strategisk handling gjør de

stadig fremstøt for å trekke til seg oppmerksomhet og ressurser. De driver lobby, lager allianser og sprer informasjon som legger til rette for mulige endringer (Kingdon, 2003).

Politiske entreprenører fremmer saker og søker støtte hos aktører i politikken. Når saken har fått oppmerksomhet og entreprenøren har vunnet støtte for sin definisjon av problemet og løsninger for saken, gjøres det er forsøk på å koble dette til de andre strømmene. Idet et mulighetsvindu åpner seg, handler det om å være på vakt og sette saken på agenda (Vabo et al., 2020, p. 109). Samspillet mellom problemer, løsninger og politikk skaper et handlingsrom for politiske entreprenører i lokalsamfunnet (Hjelmeland, 2020, p. 13).

Åsa Knaggård (2015) bruker begrepet «problem broker». Dette er en rolle der aktører rammer inn forhold som offentlige problemer og arbeider for å få beslutningstakere til å akseptere disse rammene. Hun refererer til John Kingdon som selv skriver; «How does a given condition get defined as a problem for which government action is an appropriate remedy?» (Kingdon, 2003, p. 17). Kingdon er opptatt av hvor viktig politiske entreprenører er for å bringe problemer på den offentlige agenda. Likevel virker ikke fokuset å være på definisjonen av problemene i seg selv eller hvem som definerer dem. Istedenfor rettes oppmerksomheten mot personer innen og rundt myndighetene og hvordan det offentlige blir interessert i aktuelle problemer ved at politiske entreprenører kobler de ulike strømmene. En «problem broker» på sin side er en som rammer inn og definerer forhold som offentlige problemer. Et sentralt element her er innramming (Knaggård, 2015, p. 452). Ethvert problem kan bli definert og innrammet på mange ulike måter og vil kunne påvirke politikktutviklingen. Politiske entreprenører kan i mange sammenhenger både være den som definerer problemet og som kobler de ulike strømmene, mens det andre ganger kan være helt ulike aktører som er involvert.

2.2.3 Fremstilling av en sak

I en agendasettingsfase vil fremstillingen av en sak kunne ha en avgjørende betydning for hvordan aktører tolker og danner seg en mening om en sak. Ved siden av samfunnsproblemer som skaper behov for offentlig politikk, så vil også hvordan problemer blir sosialt konstruert være bestemmende for om en sak kommer på agenda (Vabo et al., 2020). Ut ifra denne tilnærmingen kan aktører definere virkeligheten eller hvordan et problem skal tolkes. Ved å vektlegge enkelte sider ved en sak, kan man legge premisser for ønskelig og

foretrukket holdning til saken. Aktørene som utgjør undersystemet innen et politikkområde vil ofte prøve å påvirke hvordan en sak blir belyst. En mye brukt definisjon på innramming kommer fra Entman (1993):

To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text; in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation. (Entman, 1993, p. 52)

I agendasetting assosieres rammer (frames) med måten man snakker om eller beskriver et problem på. Fokus settes da på språk, symboler og retorikk (Vabo et al., 2020). Rammer er på mange måter resultatet av hvilke egenskaper eller sider av et problem som aktører velger å belyse. Innen agendasetting er ideen at rammer blir brukt strategisk av offentlige myndigheter og av andre aktører for å dreie debatten og forme formuleringen av et problem slik at det øker muligheten for å vinne fram med ønsket syn (Vabo et al., 2020, p. 103). Det kan også gjøres et skille mellom rammer og innramming, der førstnevnte er statiske og vedvarer over tid, mens innramming er en kontinuerlig prosess med å ramme inn problemer. Slik innramming skjer når man:

- ønsker å tillegge det som skjer en mening
- velger seg ut, gir navn til og kategoriserer politikken, aktører og politiske prosesser
- forteller en historiefortelling

Innramming av saker blir ofte koblet opp mot hvordan media fremstiller saker. Media besitter en posisjon der de kan belyse sentrale sider ved aktuelle problemer, mens de kan også velge å se bort i fra andre problemer. I en agendasettingsfase kan media bruke sin makt til å sette søkelys på viktige saker som er på den offentlige agendaen. «Ikke bare ønsker mediene å fortelle oss hva vi skal tenke på, de ønsker også å fortelle oss hvordan vi skal tenke om det» (McCombs, 2005, p. 546).

De Vrese (2005) utdyper potensiale i konseptet med innramming ved å sette søkelys på den kommunikative prosessen. Kommunikasjon er ikke noe statisk, men heller en dynamisk prosess som involverer både «frame-builing» og «frame-setting». Førstnevnte tar for seg hvordan rammer oppstår og finner sted i en kontinuerlig interaksjon mellom journalister og

eliter, mens sistnevnte handler om interaksjonen mellom mediens rammer og enkeltpersoners forkunnskaper og mottakelighet (de Vrese, 2005, p. 52). De Vrese er opptatt av medias mulighet til å forme opinionen ved å ramme inn begivenheter og saker på bestemte måter. En konsekvens av dette er at enkeltindivider kan endre sin holdning med bakgrunn i de rammer man blir eksponert for. Dette kan videre forme prosesser knyttet til sosialisering, kollektive handlinger, og ikke minst til beslutningstaking. Jacoby (2000) viser til at muligheten til å ramme inn saker og hvordan disse blir presentert for befolkningen, fremstår som et svært viktig verktøy som politikere har til disposisjon (Jacoby, 2000, p. 751).

2.3 Politikktforming

Den neste fasen i stegmodellen eller i den politisk syklus for politikktutvikling, er politikktforming. Dette handler om prosessen med å finne frem til alternativer for hva man skal gjøre med et offentlig problem. Når et problem er kartlagt og myndighetene har satt det på den offentlige agenda, vil beslutningstakere bestemme seg for en handlingsplan. (Howlett et al., 2009, p. 110) I denne fasen gjøres det en vurdering av gjennomførbarheten til politiske alternativer. Det handler om å identifisere og vurdere løsninger på offentlige problemer, det å oppdage ulike mulighetsvalg som er tilgjengelige for å adressere problemene.

Harold Thomas (2001) har identifisert fire faser for politikktforming som viser til ulike variasjoner og understreker hvorfor noen alternativer blir foretrukket, mens andre settes til side. Disse fasene er (Thomas, 2001):

- Appraisal (vurdering)
- Dialouge (dialog)
- Formulation (formulering)
- Consolidation (konsolidering)

I vurderingsfasen gjøres det en vurdering av data og bevis ved å hente inn forskningsrapporter, ekspertuttalelser, innspill fra interessenter og feedback fra offentlige høringer på problemet som har blitt aktualisert. Deretter følger fasen for dialog hvor man legger til rette for kommunikasjon mellom aktører med ulike synspunkter på problemet og

på hva som kan være potensielle løsninger (Howlett et al., 2009, p. 111). Åpne møter, høringer eller webinarer om en sak, kan være med å skape åpen debatt om handlingsalternativer. Samtidig kan dialogen også være mer strukturert der eksperter og representanter fra næringsvirksomhet blir invitert til å komme med innspill for eller imot foreslåtte løsninger. I formuleringsfasen gjøres så grundige overveielser av de ulike politiske alternativene og det lages et utkast til hvilke av alternativene som tas med videre i politikktutforming. Det kan dreie seg om lovforslag, utkast til forskrifter eller det kan være et rammeverk for hvordan offentlige og private aktører i det videre arbeidet kan jobbe med en enda mer detaljert og spesifikk handlingsplan (Howlett et al., 2009). Til sist, i konsolideringsfasen legges det til rette for at politiske aktører har en mulighet til å komme med tilbakemeldinger på anbefalte alternativer.

2.3.1 Politiske virkemidler

I politikktutformingsfasen vurderer beslutningstakere politiske alternativer både ut ifra hva man skal gjøre og hvordan man skal gjøre det. Når politiske mål er etablert, må virkemidler kobles inn for å realisere målene. Virkemidler er politiske verktøy eller instrumenter som myndighetene bruker for å implementere politikk og de er en del av den offentlige politikken (Vabo et al., 2020, p. 131). Det finnes ulike typologier som søker å gi en systematisk oversikt over hvilke typer virkemidler myndighetene har til rådighet for å komme i havn med politiske mål. Begrepet «virkemiddel-logikk» ble introdusert av Howlett og Cashore (2009) som viste til normer som påvirker myndighetenes beslutninger. Myndighetene vil engasjere seg i saker, men spørsmålet er hvordan de skal gjøre det. De kan velge å gjøre jobben selv eller de kan aktivere det private markedet for å realisere målene (Howlett & Cashore, 2009).

Rammeverket; marked, hierarki og nettverk, er en innfallsvinkel til virkemiddel-logikker og forbindes med organisasjonsteoretikeren Woody Powell (1990). Hierarki vil her tilsi at politiske mål realiseres gjennom en kommandokjede med det regelbundne offentlige byråkratiet i hovedrollen. Aktørene styres med basis i over- og underordning og med instruksjoner fra høyere nivå i hierarkiet (Vabo et al., 2020). Når det gjelder marked som logikk, tar man her i bruk mekanismer kjent fra markedsplassen. Tilbud, pris og etterspørsel er nøkkelord og aktørene opptrer mer som kjøpere og selgere, der adgang til markedet bestemmes ut ifra kontrakter med offentlige myndigheter. Nettverk på sin side handler om

bruk av enighet og konsensus for å gjennomføre politikken. Tanken er at offentlige aktører og andre aktører sammen jobber for å nå politiske mål i et gjensidig avhengighetsforhold. Det offentlige gjør her en innsats for å skape engasjement og legger til rette for diskusjon og god informasjonsflyt slik at aktører sammen kan bidra til felles verdier (Vabo et al., 2020, pp. 133-134).

Det er gjort mange forsøk på å identifisere slike verktøy og klassifisere dem. En mye brukt modell er NATO-modellen til Christopher Hood (1983). Den baserer seg på at virkemidler kobles opp mot kategorier for offentlige ressurser eller opp mot maktbaser offentlige myndigheter anvender for å påvirke mål og målgrupper i politikken. NATO står for; nodalitet, autoritet, treasure og organisasjon.

Nodalitet handler om bruken av informasjonsressurser som er til rådighet for offentlige myndigheter (Vabo et al., 2020). Muligheten til å styre baserer seg på det å være en node. I Norge har staten en sentral plass i samfunnet og på mange måter griper staten inn og er involvert i innbyggernes liv. Det gjør at staten sitter på mye informasjon og nodalitet utgjør en maktbase som brukes i styring.

Med autoritet refereres det til muligheten til å fastsette bindende regler og til å vedta sanksjoner dersom regler ikke etterfølges. Tvangsmakt er gjerne knyttet til dette aspektet, med virkemidler som påbud og forbud. Videre handler «treasure» om styringsmuligheten som følger av å ha økonomiske ressurser. Dette skaper en basis for å kunne styre. Ved å bruke subsidier og tilskudd, kan man lede andre aktører for å oppnå egne målsettinger. Med organisasjon tas det utgangspunkt i muligheten til å styre ut ifra kapasiteten til å produsere et gode eller en tjeneste på egenhånd. Over tid har likevel staten gjerne trukket seg ut av enkelte sektorer som et resultat av privatisering og ulike former for konkurranseutsetting i henhold til New Public Management. For Hood betyr dette staten avstår fra muligheten til å frembringe tjenesten selv, men at kapasiteten ikke blir borte og kan aktiveres dersom samfunnskritiske situasjoner oppstår (Hood, 1983; Vabo et al., 2020).

2.3.2 Undersystemer

En rekke studier har tatt for seg hvem som står frem som nøkkelaktører i politiske prosesser. Det er interessant å se på hva som bringer dem sammen, hvordan de samhandler med

hverandre og hvilken effekt interaksjonen dem imellom har på politikktutvikling (Timmermans & Bleiklie, 1999). Dette har gitt grobunn til et konsept med navnet *policy subsystems* eller *undersystemer* på norsk.

Begrepet omfatter på hvilken måte ulike aktører knytter seg til ulike politikkområder (Vabo et al., 2020, p. 41) Det er en sentral ide i det norske styringssystemet at aktører i samfunnet kan dele sine meninger i politiske prosesser. Ofte vil aktører som har innsikt og interesse i samme sakfelt, samhandle for å påvirke offentlig politikk. Da knytter man seg opp mot ulike politikkområder (Vabo et al., 2020, pp. 40-41). Slike undersystemer består av aktører som har innsikt og kunnskap, som sitter på ressurser og som har påvirkningskraft eller som er i posisjon til å kunne være med å bestemme og diskutere løsninger på saker som offentlige myndigheter jobber med. Dette vil være aktører som interessegrupper og lobbyister, eller eksperter, men favner også enkeltindivider, frivillige organisasjoner og private firmaer. Ikke alle aktører i et undersystem har den samme rollen. Noen aktører vil for det meste være involvert i kampen om hvilke ideer, eller verdier og normer, som skal gjelde i utviklingen av politikk og være med i diskusjonen på ide-planen, mens andre inngår i politiske nettverk der man aktivt bidrar i utforming av politiske alternativer og veivalg i politikken (Howlett et al., 2009, p. 83).

2.3.3 Samstyring

Den britiske statsviteren Stephen P. Osborne (2009) mener tre ulike styringsregimer preger den vestlige verden etter andre verdenskrig. Fra offentlig administrasjon med fokus på lovgivning og bruk av regler og retningslinjer, der staten opptre som en enhetlig aktør med klare grenser mellom offentlig og privat sektor, ser man over tid en gradvis overgang til styringsregimer som New Public Management og samstyring (Osborne, 2009). Mens NPM hadde søkelys på import fra privat til offentlig sektor, kom New Public Governance, eller samstyring, inn som et supplement for å kunne iverksette tiltak mer effektivt.

Interorganisatorisk samarbeid innebar at andre offentlige virksomheter, private aktører og frivillige organisasjoner sammen både kunne utforme og iverksette offentlig politikk (Røiseland & Vabo, 2016). En definisjon på samstyring er: «den ikke-hierarkiske prosessen hvorved offentlige og/eller private aktører og ressurser koordineres og gis felles retning og mening» (Røiseland & Vabo, 2016, p. 21).

I stadig mer sammensatte og komplekse samfunn vil offentlige tiltak gripe inn i hverandre på mer uforutsette måter. Slik har det offentlige i langt større grad blitt sammenkoblet med markedet og sivilsamfunnet for å imøtekomme problemer og utfordringer som er krevende å løse for det offentlig alene. Eksempler på dette kan være i forhold til byplanlegging, næringsutvikling, samfunnsplanlegging og velferdsforvaltning (Røiseland & Vabo, 2016, p. 36). Samfunnet endrer seg raskt og det er en økende dynamisk side knyttet opp mot teknologi, politikk og økonomiske aspekter. Med tanke på omfattende globalisering, sterkere grad av internasjonalisering og uklare årsakssammenhenger, vil nye løsninger og tilnærminger til samfunnsproblemer gjøre seg gjeldende.

I samstyring er prinsipper som gjensidig avhengighet, konsensus eller forhandlinger om avgjørelser og målrettet aktivitet viktige premisser (Røiseland & Vabo, 2016, pp. 22-23). Empirisk vil samstyring bli synliggjort gjennom ulike måter for organisert samhandling. Jacob Torfing (2019) peker på innovasjon i offentlig sektor som helt nødvendig for å løse tidsaktuelle økonomiske, sosiale og politiske kriser i vestlige samfunn. Det trekkes frem at både offentlige og private aktører kan bidra til offentlig verdiskaping og at aktørene sammen kan motiveres av å samarbeide for å oppnå dette (Torfing, 2019, p. 2). Roberts (2000) gjør en sammenligning av hierarki, konkurranse og samarbeidende strategier. Hans konklusjon er at samarbeid mellom flere aktører gir bedre resultater med tanke på å utvikle og å iverksette innovative løsninger. Den utvekslingen som finner sted av kunnskap, kompetanse og ideer mellom aktører gjør at det fremmes en felles læring som derav leder til bedre forståelse av problemet eller saken som skal løses og hvilke kreative inputs som kan bidra til dette (Roberts, 2000).

Ideen bak «colloborative innovation», eller samskapende innovasjon, er at offentlige og private aktører med utstrakt kunnskap og ressurser, eller som er berørt av problemet, kommer sammen for å sikre at problemet blir best mulig belyst og forstått og at handlingsalternativene er gjennomførbare og vil løse problemet (Torfing, 2019, p. 4). Innovative tiltak er viktigere enn aldri før. I stedet for at det offentlige spør seg hvordan de kan produsere det som forventes ut ifra innspillene som blir gitt, kan man bedre vri på dette spørsmålet og spørre seg «hvem kan hjelpe oss med å tenke utenfor boksen og forbedre vår ytelse og overvinne problemene og utfordringene vi støter på?» (Torfing, 2019, p. 5).

Dersom politikktutformingsfasen i denne studien kjennetegnes som en prosess med stor grad av samhandling for å finne frem til løsninger og alternativer i jobben med å tilnærme seg de ulike sidene ved å være lokaliseringskandidat for batterifabrikken, vil fasen trolig være preget at en rekke antall aktører på tvers av ulike sektorer som har samarbeidet for å realisere prosjektet i sammen.

Empirisk blir samstyring synliggjort gjennom ulike måter for organisert samhandling (Røiseland & Vabo, 2016, p. 27). Samstyring kan skje ut ifra hvor mange nivåer som er involvert og hvorvidt det kun er offentlig sektor som er engasjert eller flere sektorer. I enkelte prosjekter vil bare det offentlige være involvert, som ved interkommunalt samarbeid eller ved samarbeidsprosjekter innen det offentlige. Samtidig vil det ofte foreligge prosjekter der kommunen i samstyring går sammen med markeds- og sivilsamfunnsaktører innen egen kommune eller i samarbeid med nabokommuner eller mer omfattende, at det foreligger prosjekter der både kommune, fylkeskommune, statlige etater, private organisasjoner, bedrifter og andre private aktører er med og deltar (Røiseland & Vabo, 2016). Denne studien har et ønske om å peke på hvilke nivåer og sektorer som har vært involvert i prosessen.

2.4 Beslutningsfasen

I denne fasen av den politiske prosessen gjøres det et valg av et eller flere alternativer som har blitt jobbet med og diskutert i agendasettingsfasen og politikktutformingsfasen. En beslutning tas ut ifra ulike politiske løsninger som kan være med å løse det offentlige problemet. Politiske beslutninger vil gjerne lede til erklæring for hva politiske myndigheter vil gjøre eller ikke gjøre (Howlett et al., 2009, p. 139). Gary Brewer og Peter DeLeon definerer beslutningstaking som:

...the choice among policy alternatives that have been generated and their likely effects on the problem estimated [...] It is the most overtly political stage in so far as the many potential solutions to a given problem must somehow be winnowed down and but one or a select few picked and readied for use. Obviously most possible choices will not be realized and deciding not to take particular courses of action is as much a part of selection as finally settling on the best course. (Brewer & DeLeon, 1983, p. 179)

Beslutningstaking handler om valg av handlingsalternativer. Slike er bestandig myntet på villet handling. I offentlig politikk vil politiske beslutninger innebære viljestyrte og

målrettede handlinger. Disse finner sted innenfor en organisert og strukturert kontekst (Vabo et al., 2020, p. 153). Struktur/aktør-dilemmaet er et mye brukt i begrep samfunnsvitenskapelige sammenhenger. Aktør innebærer handlinger som er målbevisste hos enkeltpersoner og organisasjoner. Struktur viser til hvordan samfunnet er bygd opp. Dette kan være organisasjonsstrukturer, prosedyrer, vedtak av ordninger og rapporteringer. Politiske beslutninger vil enten være preget av målrettet handling eller være et resultat av systemet.

I beslutningsfasen vil antall aktører som er involvert, minske betraktelig. Når valg skal tas, gjøres dette av personer med autoritet til å foreta bindende offentlige beslutninger. (Howlett et al., 2009, p. 140). Den offentlige politiske beslutningsfasen sentrer seg om aktører som har formelle verv i det offentlige styringssystemet. Dette vil gjerne innebære politikere, dommere eller offentlige ansatte som har fått et myndighetsmandat til å ta bestemmelser. Så å si alle ikke-offentlige aktører er ekskludert i denne fasen. Styring forblir en kjerneoppgave for politikere og offentlige institusjoner, der målet er å påvirke og gjennomføre samfunnsendringer på en gjennomtenkt og planlagt måte (Røiseland & Vabo, 2016, p. 10).

Beslutningsfasen er kanskje den fasen som ligger nærmest opp mot tradisjonell offentlig styring. Osborne (2006) omtaler Public Administration (offentlig styring) med basis i et knippe sentrale punkter og kjennetegn. Offentlig styring handler for det første om rettsstatens dominans med fokus på å administrere regler og retningslinjer. Videre har offentlig styring en sentral rolle i byråkratiets politikktutforming og implementering (Osborne, 2006, p. 378), og alt som skjer i offentlig sektor, vil til slutt kunne kobles opp mot en politiske beslutning (Vabo et al., 2020).

2.4.1 Tilnærminger til beslutningstaking

Ulike modeller er utviklet for å beskrive og analysere hvordan beslutninger fattes. Spesielt to tilnærminger til beslutningstaking blir trukket frem. Det er den rasjonelle modellen og den inkrementelle modellen (Howlett et al., 2009). Innen teori om beslutninger legges det til grunn at mennesker er rasjonelle. Det betyr at man bestemmer seg før man handler og at beslutningen tar utgangspunkt i en overveielse av handlingens konsekvenser der vi resonnerer på en systematisk måte (Brunsson & Brunsson, 2015, pp. 20-21). Rasjonelle modeller bygger på ideen om å sikre best mulig måloppnåelse. Det betyr at man i

beslutningsprosesser må kjenne til alle mulige beslutninger, alle tenkelige konsekvenser, ha tydelige mål og klare prioriteringer og slik kunne velge den beslutningen med best egnede konsekvenser målt opp i forhold til målene (Vabo et al., 2020)

Som en motvekt mot denne modellen, blir det fremholdt at mennesket har kognitive begrensninger med vanskelighet for å kunne følge den rasjonelle modellen. I stedet for lanseres ideen om satisfisering der man ser etter handlingsalternativer som er tilfredsstillende eller som er gode nok (March & Simon, 1958). Charles Lindblom (1959) mente at endringer i små steg ville gi beslutningstakere innsikt i hvordan beslutninger fungerte ute i samfunnet. Så kunne man gå videre til neste beslutning (Lindblom, 1959). En slik skrittvis strategi ble kalt for inkrementalisme. Her vurderer beslutningstakere noen få kjente politiske alternativer, og man er mer opptatt av å løse problemet enn å få til noe nytt. Videre blir bare noen av konsekvensene trukket frem til vurdering av de ulike politiske alternativene (Vabo et al., 2020). Inkrementalisme gjør at beslutningstaking innen offentlig politikk som oftest innebærer beslutninger tett opptil eksisterende politikk. Dette kan igjen kobles med prinsippet om stivhengighet, at man er bundet opp mot en viss politisk kurs og tidligere beslutninger på feltet som allerede er vedtatt.

Politikk kan likevel endre seg dramatisk over kort tid. Kingdon`s flerstrømsanalyse setter søkelys på mulighetsvinduer og policyentreprenører der strømmer kobles sammen og gir muligheten for å sette en sak på agenda. Politiske organer vil ofte følge formell saksgang, men politiske entreprenører vil likevel kunne bevege seg på kryss og tvers av arenaer og beslutningssituasjoner for å lete etter problemer som kan kobles mot en løsning og slik avvike fra den strukturerte og rasjonelle tankegangen når beslutninger fattes (Vabo et al., 2020, p. 171). Frank R. Baumgartner og Bryan D. Jones (1993) trekker inn begrepet «punktert likevekt» for å vise til beslutninger som omhandler plutselige og omfattende endringer i førende politikk på et politikkområde. Saker kontrolleres og sirkulerer i undersystemene, men idet politikken kommer på den formelle offentlige agendaen, gir det muligheter til å kunne fatte kvikke og omfattende endringer, før sakene vender tilbake til undersystemet (Baumgartner & Jones, 1993).

2.5 Oppsummering av rammeverket

Tabell 2.2: Oversikt over nøkkelaktører, arenaer og sentrale virkemidler.

Nedenfor i tabell 2.2 gis en oppsummering av de ulike stadiene i politikktviklingsprosessen og skisserer ut ifra teorien forventninger til involverte nøkkelaktører, arenaer i spill og sentrale mekanismer og virkemidler. Tabellen vil være et utgangspunkt for å kunne diskutere empiriske funn opp mot teori.

Stadier i politikktviklingsprosessen	Involverte nøkkelaktører	Arenaer i spill	Sentrale mekanismer og virkemidler
Agendasetting	Bredt omfang: <ul style="list-style-type: none"> - politikere - kommunal administrasjon - politiske entreprenører internt og/eller eksternt - interessenter innen næringsliv - samfunnsgrupper / interessegrupper - ledere i posisjon - mediehus / sosiale medier 	Uformelle arenaer: <ul style="list-style-type: none"> - kommunens administrative og politiske ledelse - nettverk - uformelle møter - aviser og tv 	<ul style="list-style-type: none"> - formelle posisjoner - ekspertise - innsikt og kunnskap om politikkfeltet - definisjonsmakt - fremstillingsevne - historiefortelling
Politikkutforming	Bredt omfang av aktører: <ul style="list-style-type: none"> - prosjektgrupper - næringsforening - lobbyister - eksperter - kommunal og fylkeskommunal administrasjon - politiske representanter - næringslivsrepresentanter - bedriftseiere 	Formaliserte arenaer: <ul style="list-style-type: none"> - politiske undersystemer - korporativ kanal - samarbeidsorgan - informasjonsmøter - administrative og politiske møter på fylkeskommunalt og kommunalt nivå 	<ul style="list-style-type: none"> - vurderingsevne - formuleringsevne - dialog - koordinering og konsolidering - erfaring - nato

		- mediekanaler (aviser, tv, sosiale medier)	
Beslutning (vedtak)	Begrenset omfang av aktører: - kommunale politikere - kommunal administrasjon - næringslivsledere - personer med formelle verv og delegert beslutningsautoritet	Politiske beslutningsarenaer: - bystyret -formannskapet - prosjektgruppe	- formell posisjon - makt - myndighet

3. Metode

3.1 Case studie som forskningsdesign

Et forskningsdesign viser til en plan for hvordan et prosjekt skal gjennomføres (Bukve, 2021, p. 83). Planen kan ses på som et veivalg for hvordan man legger opp prosjektet for å komme seg fra spørsmål til svar (Yin, 1984, p. 28). I denne studien vil utgangspunktet være et teoretisk tolkende formål. Da legges det til grunn teorier og faglige begreper som rammeverk for å analysere og gi mening til det fenomenet som studeres. Hovedformålet er ikke her å utvikle eller å komme fram til ny teori, men heller å bruke eksisterende teorier som hjelp til å forstå og tolke data og dessuten sette disse inn i en sammenheng (Bukve, 2021, pp. 91-92).

Et forskningsdesign innebærer også en konkret plan for datainnsamling. Man kan her skille mellom et variabelsentrert og et casesentrert perspektiv på data (Bukve, 2021). I denne studien er det et casesentrert design som legges til grunn. Et casesentrert perspektiv er holistisk og man ser på det som studeres ut ifra «et helhetlig system der komponentene er gjensidig avhengig av hverandre og spiller sammen på komplekse måter» (Bukve, 2021, p. 85). Tematikken belyses gjennom en intensiv casestudie. Ved å bruke en slik tilnæringsmåte, kan man studere fenomenet mer i dybden og mer i detalj (Jacobsen, 2022, p. 106).

I en casestudie studerer man et samfunnsfenomen, det være en hendelse, et problem eller en sak, i sin virkelige kontekst (Bukve, 2021). Gerring (2004) definerer en casestudie som «an intensive study of a single unit for the purpose of understanding a larger class of (similar) units» (Gerring, 2004, p. 342). Felles for slike studier er at de avgrenses i tid og rom og at de egner seg godt når man ønsker å få en dypere innsikt i en spesiell hendelse eller når man ønsker å beskrive hva som er spesielt med et sted eller med konteksten der fenomenet finner sted. En fordel med et case-studie er at den kan sirkle seg inn mot dagsaktuelle situasjoner og teste ut synspunkter direkte i forhold til fenomenet mens det utfolder seg i praksis (Flyvbjerg, 2006, p. 235).

Coppedge (1999) peker på at casestudier utmerker seg særlig godt innen politisk teori der man ønsker å belyse og forklare kontekster som er komplekse (thick concepts) (Coppedge,

1999, p. 468). For å løse problemer og utfordringer i samfunnet, eller for å bane vei for mulighetene som oppstår ved et mulighetsvindu, er det offentlige ofte avhengig av et samarbeid med markedet og sivilsamfunnet og at ulike aktører bidrar for å realisere politiske mål. I dette casestudiet er det ønskelig å belyse teoretiske spørsmål knyttet til agendasetting, politikktutforming og beslutningstaking i kommunal politikktutvikling ved å gå i dybden i denne prosessen. Forskningsprosjektet forankres dermed i en kvalitativ metodologisk tilnærming som egner seg når fokus er på en eller et lite antall saker, gjerne med bruk av intensive intervjuer eller ved analyser av historisk materiale, der man er opptatt av å beskrive en hendelse eller enhet (King et al., 1994, pp. 3-4). «Qualitative research starts from and returns to words, talk, and texts as meaningful representations of concepts» (Gephardt, 2004, p. 455).

3.1.1 Prosess-sporing som metode i case studien

I denne studien legger jeg opp til en case-studie gjennom såkalt prosess-sporing (Collier, 2011), der ambisjonen er å undersøke forklarende mekanismer til en hendelse eller situasjon. Hensikten er å spore prosesser over tid og koble disse til teoretiske modeller og forklaringer på hvordan prosesser utspiller seg (Bukve, 2021, pp. 141-142). David Collier utdyper kjernen ved prosess-sporing slik:

As a tool of causal inference, process tracing focuses on the unfolding of events or situations over time. Yet grasping this unfolding is impossible if one cannot adequately describe an event or situation at one point in time. Hence, the descriptive component of process tracing begins not with observing change or sequence, but rather with taking good snapshots at a series of specific moments. To characterize a process, we must be able to characterize key steps in the process, which in turn permits good analysis of change and sequence. (Collier, 2011, p. 824)

I denne studien benyttes prosess-sporing for å gjenkjenne og konstruere en tidslinje som tar utgangspunkt i beslutningsteori og de ulike fasene i den politiske syklusen til Howlett et. al. (2009). Gjennom beskrivelser av de ulike fasene og hendelsene i prosessen fra agendasetting til saksutredning og deretter beslutningstaking, forsøker jeg å avdekke forklarende teoretiske mekanismer som kan bidra til å forstå vedtaket med å lansere kommunen som lokaliseringssted for batterifabrikken. Fokuset rettes mot aktører som har vært sentrale i de ulike fasene av prosessen, arenaer som har vært i spill, og mekanismer som fremstår som avgjørende for prosessens forløp frem til endelig beslutning. Saken har fått mye

medieoppmerksomhet i lokale og nasjonale medier, og har engasjert en rekke aktører i lokalsamfunnet. Det er derfor en svært interessant case for en prosess-sporing.

3.2 Kvalitative intervjuer som primærkilde

Ved intervjuer går det et skille mellom ustrukturerte, semistrukturerte og strukturerte intervjuer (Justesen & Mik-Meyer, 2010, pp. 54-56). I dette forskingsprosjektet har jeg gjennomført semi-strukturerte intervju. Temaene var i stor grad bestemt på forhånd, og tok utgangspunkt i teori jeg anså som relevant for studien, men rekkefølgen på disse lot jeg i noen grad variere ut ifra hvordan samtalen forløp seg. På den ene siden fikk jeg besvart konkrete spørsmål og på den andre siden åpnet jeg opp for en mer utforskende tilnærming, der man løsrev seg noe fra intervjuguiden og informantene kunne fortelle mer åpent.

Intervjuguiden som ble utarbeidet besto av temaer, spørsmål og underspørsmål knyttet opp mot det teoretiske grunnlaget for studien. Eksempler på temaer jeg la opp til i intervjuguiden var agendasetting av saken, innramming, policy entreprenører, mulighetsvinduer, kommunal næringslivsplan og utvikling og vekst i regionen (se vedlegg 3 & 4). Det ble dermed lagt opp til en mer deduktiv tilnærming. Likevel ga jeg rom for tilpasninger underveis i intervjuene og informantene fikk mulighet til å fortelle mer fritt og komme med innspill jeg ikke hadde tatt høyde for i intervjuguiden. Det semistrukturerte intervjuet fungerte i praksis som en middelvei mellom det ustrukturerte intervjuet som ligner på en ren samtale og det strukturerte intervjuet med lukkede spørsmål, og bidro med detaljer, dybde og innblikk (Leech, 2002, p. 665).

3.2.1 Valg av informanter

Utvelgelse og rekruttering av nøkkelinformanter har vært strategisk med tanke på studiens fokus og problemsstilling, men også i forhold til informantenes rolle og innsikt i fasene fram mot beslutningsvedtak. Dette innebærer at jeg rekrutterte personer jeg antok hadde god oversikt og inngående kunnskap i spørsmål og temaer som har vært sentrale for studien. Nøkkelinformanter er viktige fordi de er ressurssterke personer med inngående kjennskap om den aktuelle saken, og kan dermed belyse saken ved å gi informasjon og kunnskap som fremstår som særlig relevante for meg som forsker (Andersen, 2006, p. 282). I utvelgelsen av informanter er det derfor lagt vekt på å finne frem til personer som har hatt en vesentlig viktig rolle i å sette agenda for batterifabrikken, i å drive frem politikktutformingsfasen og

som har vært delaktige i fasen for beslutningstaking. Relevans og tilknytning til saken har stått sentralt. Samtidig har jeg etterstrebet en viss variasjon, rekruttert informanter fra ulike partipolitisk tilhørighet (posisjon og opposisjon), informanter med ulike roller i den kommunale administrasjonen og informanter som har hatt posisjoner utenfor kommuneorganisasjonen, slik som næringslivsrepresentanter og interesseorganisasjoner.

Det strategiske utvalget består av syv nøkkelinformanter:

Tabell 3.1: Oversikt over informanter

Næringssjef i Arendal kommune
Varaordfører i Arendal kommune
Havnesjef i Arendal kommune
Daglig leder Arendal Næringsforening
Politiker / opposisjonsleder
Representant fra politisk ledelse i Arendal kommune
Strategisk rådgiver konsernutvikling Å Energi

3.2.2 Datainnsamlingsprosessen

Informantene fikk forespørsel om å delta via e-post. Den inneholdt et vedlegg med presentasjon av forskningsprosjektet og dets formål, hva deltakelse ville innebære, personvernsprosedyrer og en samtykkeerklæring (se vedlegg 2). Intervjuene foregikk ansikt-til-ansikt ved eller i tilknytning til informantenes arbeidsplass. Informantene var på forhånd spurt om å sette av inntil 40 minutter for gjennomføring og lengden på intervjuene varierte fra 25-40 minutter. Intervjuene ble gjennomført i perioden februar-april 2023. Informantene var engasjerte og viste stor interesse for studien. I gjennomføringen av intervjuene ble det foretatt lydopptak etter samtykke og ved bruk av appen Diktafon der opptak blir sendt til sikker lagring i verktøyet Nettskjema i regi av Universitetet i Oslo.

3.3 Analyseprosessen

3.3.1 Transkribering av intervjudata

Analyse av data innebærer først å beskrive datamaterialet som er samlet inn, herav å transkribere og renskrive intervjudata (Jacobsen, 2022, p. 209). Deretter gjøres en kategorisering og systematisering av empirien som igjen blir gjenstand for sammenbinding der man leter etter meninger, årsaker og sammenhenger.

Intervjuene ble transkribert fortløpende og i sin helhet under datainnsamlingsprosessen. Dette ga et omfattende datamateriale. Transkribering gjør det lettere å skaffe seg oversikt, med mulighet for å skrive ned kommentarer og streke under i det skrevne materiale, samtidig som det åpner for kontroll av rådata i ettertid (Jacobsen, 2022, p. 211). Ved å transkribere får man rask oversikt over sentrale temaer og en innsikt i likheter og forskjeller hos informantene på ulike tema og spørsmål. Koding og kategorisering er gjerne utgangspunktet for kvalitativ dataanalyse (Bryman, 2015).

3.3.2 Analysestrategi

I analyseprosessen har jeg benyttet en deduktiv analysestrategi, som innebærer en teoridreven tilnærming. Jeg har benyttet det som betegnes som en deduktiv tematisk innholdsanalyse basert på teoretiske relevante temaer knyttet til teorien i studien (Jacobsen, 2022, p. 221). Ved å tilordne data til tema og kategorier, gjøres en forenkling av rike og detaljrike data. På den måten blir det enklere å kunne sammenligne ulike intervjudata når funn i datamaterialet skal presenteres. Intervjuene er spesielt kategorisert ut ifra ønsket om å belyse prosessen fra agendasetting til beslutningstaking gjennom å fortelle en historie med en definert tidslinje. Sentralt står også ønske om å få frem hvilke aktører som engasjerer seg, når det skjer og hvilke arenaer som tas i bruk fram til ferdigstilling av tilbudsdokumentet.

Ved gjennomføring av analysen, er intervjuene først transkribert og skrevet ut på ark. Det er så brukt fargekoder for å trekke ut informasjon som passer inn under kategoriene; agendasetting, politikkutforming og beslutningsfase. Ut ifra dette datamaterialet har jeg så fordelt informasjonen i hver av disse kategoriene i undergrupper ut ifra begreper som; aktører, arenaer, medievinling, innramming, policy-entreprenører og kommunikasjon. I

tillegg er det gjort et forsøk på å skissere datamaterialet i forhold til en kronologisk tidslinje innen de ulike fasene som inngår i beslutningsprosessen.

3.3.3 Dokumenter og dokumentanalyse

I tillegg til kvalitative intervjuer som den primære datakilden, har jeg også benyttet sekundærdata i form av dokumentanalyse av utvalgte medieoppslag og kommunale saksdokumenter. Jeg gjennomførte et søk i databasen A-tekst, i arkivet til Agderposten og i tillegg benyttet jeg kommunens nettside for søk på dokumenter i kommunale arkiver for å få et mer helhetlig bilde av saken. Dokumentanalyse egner seg godt når man ønsker å få innsikt i hvordan personer fortolker et fenomen og når det er av interesse å kartlegge hva personer faktisk har sagt og gjort (Aberbach & Rockman, 2002, p. 673; Jacobsen, 2022, p. 159). Sammen med dybdeintervjuer vil analyse av dokumenter gi bedre oversikt, være utfyllende og komplementerende.

Medieoppslag er innhentet ved hjelp av systematiske søk i databasen/nyhetsarkivet A-tekst. Tidsperioden for søket i A-tekst ble satt fra mai 2020 – til desember 2020 og favner startpunktet for lansering av batterifabrikken og fram til Arendal kommune leverte tilbudsdokumentet til Morrow Batteries. I A-tekst ble det brukt relevante søkeord for å finne frem til nyhetsoppslag. Søkestrategien innebar også trunkering for å få med entalls/flertallsendelser og flere varianter av søkeordene. I tillegg ble det gjort søk ved å kombinere søkeordene ved å sette inn boolske operator som og/eller/ikke. Søkeordene som ble benyttet var; batterifabrikk, Morrow Batteries og Arendal. Det ble også gjort søk i Agderpostens database for nyhetsartikler og søk i faktiske aviser gjennom digitale utgaver av Agderposten på nett.

Saken om lokalisering av batterifabrikken til Morrow Batteries har vært et svært aktuelt tema for en rekke medier på Sørlandet. I denne studien er det først og fremst artikler fra regionavisen Agderposten som blir brukt som datakilde. Agderposten har vært den avisa som har vært knyttet sterkest opp mot prosessen i Arendal kommune, både som nyhetsformidler og aktør i saken. I tillegg vises det til en artikkel fra Dagens Næringsliv og en artikkel fra Dagsavisen, samt til NRK Sørlandet som har dekket deler av prosessen.

I alt består materialet av 16 medieoppslag der 13 er publisert i Agderposten og 3 i andre nasjonale medier. Det er gjort en strategisk utvelgelse med tanke på hvilke medieoppslag som best belyser studiens problemstilling og forskningsspørsmål, samt hvordan nyhetsartikler belyser tidslinjen gjennom de tre fasene for agendasetting, politikkutforming og beslutningstaking. Det har vært avgjørende å kunne vise til hvilke aktører og hvilke arenaer som har vært sentrale i prosessen.

Det er også gjort søk på interne kommunale saksdokumenter som kan belyse tilnærmingen til batterifabrikken i Arendal kommune. Av interesse har vært møteinnkallelser, møtereferater, saksprotokoller, vedtak og offentlige publikasjoner. Søket er gjort på kommunens nettsider og i politisk møtekalender. Av offentlige publikasjoner, er det hovedsakelig presentasjonsbrosjyren og prospektet som Arendal kommune overleverte til Morrow Batteries i forbindelse med overlevering av tilbudsdokumentet, som blir belyst i studien.

3.4 Forskningsetiske vurderinger

Forskningsprosjektet er meldt opp og vurdert av Norsk senter for forskningsdata (NSD) (se vedlegg nr. 1). Dette er for å imøtekomme etiske problemsstillinger som kan finne sted når forskningen berører mennesker gjennom datainnsamling. Det stilles særlige krav til personvern, konfidensialitet og at opplysninger samsvarer med personvernregelverket. Denne studien bruker informert samtykke eller en samtykkeerklæring ved innhenting av datamaterialet. «Samtykket skal være en frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den opplysningene gjelder, om at vedkommende godtar behandlingen av opplysninger om seg selv» (Johannessen et al., 2011, p. 100). Sammen med forespørsel om å stille til intervju, fikk informantene et informasjonsskriv (se vedlegg nr. 2) med opplysninger om forskningsprosjektet med informasjon om formålet med prosjektet, hvorfor informanten blir spurt om å delta, hva dette vil innebære og informasjon om muligheten til å trekke seg fra studien uten å oppgi motiver for dette.

I samtykkeerklæringen tar informantene stilling til hvorvidt de ønsker å delta i intervju, om informasjon fra intervjuet kan brukes i endelig publikasjon og om opplysninger om informanten kan publiseres slik at denne kan gjenkjennes. Alle informantene ga samtykke til dette, unntatt én informant som ikke ønsket å bli gjenkjent. Studien søker derfor å

etterkomme at kravet til anonymitet følges opp i publikasjonen for denne informanten. Samtidig er det slik at Arendal kommune gjøres kjent i studien som kontekst for casestudiet. Ut ifra informantenes posisjon og kobling til enten politikk, administrasjon, næringsliv, media eller i agendasetting lokalt, vil fullstendig anonymitet være utfordrende å ivareta. Dette kommer frem i informasjonsskrivet til samtykkeerklæringen.

3.4.1 Studiens kvalitet

I forskningsprosjekter legges det vekt på at undersøkelser skal etterleve kravet til validitet og pålitelighet. Dette handler om å maksimere validiteten eller gyldigheten av målingene i undersøkelsen og at datainnsamlingsmetodene er pålitelige (King et al., 1994, p. 25). Mer konkret sier validiteten noe om hvorvidt funnene gir svar på problemstillingen og forskningsspørsmål knyttet til studien. «Measurement validity is specifically concerned with whether operationalization and the scoring of cases adequately reflect the concept the researcher seeks to measure» (Adcock & Collier, 2001, p. 529).

Pålitelighet på sin side innebærer at bruken av samme prosedyre utført på samme måte, vil gi de samme resultatene, at de kan fremstilles av andre forskere på et senere tidspunkt. Bryman (2015) viser til et alternativt begrep for å drøfte en studies kvalitet og bruker begrepet troverdighet (Bryman, 2015, p. 384). Dette går på hensyn til gode forskningsprinsipper og om forskningen er gyldig utover sammenhengen der undersøkelsene ble utført. Er det dekning for funnene i studien? I hvilken grad er datamaterialet påvirket av meg som forsker eller av intervjuguiden? Finnes det overføringsverdi i fagfeltet?

Bukve (2021) skriver om ulike validitetskrav til en undersøkelse og nevner på intern og ekstern validitet. Førstnevnte angår hvorvidt man har trukket korrekte slutninger om årsakssammenhenger i datamaterialet. Her tar man for seg hvor gode argumenter man har for å kunne si at det er samsvar mellom den teoretiske modellen og de observasjonene man har funnet fram til. Dersom utgangspunktet for undersøkelsen er et teoretisk rammeverk, så blir hovedanliggende om man kan si at data samsvarer eller er motstridende i forhold til teorien (Bukve, 2021, p. 103). Åpenhet og transparens om valg av metoder og kilder overfor leserne er av vesentlig betydning (Justesen & Mik-Meyer, 2010).

Det er i studien redegjort for metode og datakilder som er benyttet i datainnsamlingen, samt analysestrategien. Dokumentanalyse og intervjuer har basert seg på strategisk utvelgelse og det går frem av studien hvilke kriterier som er lagt til grunn for utvelgelse av informanter. Med bakgrunn i problemstillingen, er det gjort en gjennomgående vurdering av hvilke nyhetsartikler og intervjuobjekter som best kan kaste lys over denne og studiens øvrige forskningsspørsmål. Slik søkes den interne validiteten å styrkes og er med og bygger opp om relevans og troverdighet. Når det gjelder informasjon fra informantene og deres utsagn, har det vært av viktighet å transkribere intervjuene fortløpende.

Hva angår den eksterne validiteten, så viser dette til hvorvidt slutninger om årsaks-sammenhenger i empirien kan generaliseres fra aktuell undersøkelse til andre situasjoner (Yin, 1984, pp. 38-40). Mer konkret må man spørre seg i hvilken grad funnene kan overføres til andre kontekster. Kan slutningene om hva som har kjennetegnet fasene for agendasetting, politikkutforming og beslutningstaking i Arendal kommune overføres til andre kontekster innen lokal politikkutvikling? Ved kvalitative design handler generalisering i stor grad om å generalisere fra data til teoretisk nivå, ikke til større populasjoner. Dette kalles teoretisk generalisering der man går fra empiri til teori (Jacobsen, 2022, p. 255). Gjennom beskrivelse av datamaterialet og analysen av denne, søkes det å etablere slutninger, beskrivelser og forklaringer som kan være nyttige for andre beslutningsprosesser utover casestudiet i denne studien. Samtidig styrkes den eksterne validiteten ved å vise til samsvar og sammenhenger mellom empiri og teori, noe som igjen styrker det teoretiske rammeverket som grunnlag og utgangspunkt for andre beslutningsprosesser.

Denne studien har noen klare begrensninger. Studien er avgrenset til et bestemt vedtak i en utvalgt kommune. I tillegg er antallet informanter begrenset. Disse åpenbare begrensningene ved studien har jeg forsøkt å håndtere ved å supplere data fra informantene med data fra medieoppslag og saksdokumenter. I tillegg består utvalget av informanter av aktører som har førstehåndskjennskap til saken, som kan belyse saken fra ulike sider i kraft av sine ulike roller. Likevel må analysen, drøfting og konklusjon leses i lys av disse begrensningene.

4. Empiri

4.1 Historisk tilbakeblikk og situasjonsbildet i Arendal kommune

Arendal kommune huser ca. 45.000 innbyggere og var administrasjonssenter og fylkeshovedstad i Aust-Agder frem til 2020. Etter sammenslåingen med Vest-Agder, er Arendal kommune den nest største kommunen i nye Agder fylke.

Kommunens øverste politiske myndighet er bystyret. Her møter 39 folkevalgte representanter og ledes av ordføreren. Bystyrets mandat er å trekke hovedlinjene for utviklingen av byens og kommunens tjenester, deriblant å fordele penger og ressurser kommunen har til rådighet. Arendal kommune baserer seg likeså på Formannskapsmodellen der formannskapet behandler økonomiplan, budsjett og forslag til skattevedtak i forkant av å legge disse frem for bystyret. Formannskapet kan også selv treffe vedtak ved delegering fra bystyret og i hastesaker. I tillegg har Arendal kommune tre komiteer som utgjør virkeområdene for oppvekst, helse og samfunnsutvikling og som innstiller saker til bystyret. En egen næringsavdeling har oppdraget med å legge til rette for utvikling og vekst og for ny næring i Arendal kommune.

Arendal fikk kjøpstadsprivilegier den 7.mai 1723 og feirer med dette 300-års jubileum nå i 2023. Byen har en historisk forankring i sjøfart og nyskapende industri og var en av landets største og rikeste sjøfartsbyer på 1800-tallet og ble den største sjøfartsbyen i Norden. På sin høyde hadde Arendal by ca. 500 skip registrert på seg i 1877 (Arendal kommune, 2023). Området som omfatter Østre-Agder, Kristiansand og Grenlandsområdet har i mer enn 100 år vært en av landets viktigste industriregioner og Arendal ligger midt i dette området (Arendal Næringsforening, 2020). Under den andre industrielle revolusjon i Norge, spiller Sam Eyde en fremtonende rolle. Han var sentral i utviklingen av den første kraftintensive industrien i Norge og var delaktig i industrietableringer som Norsk Hydro, Elkem, Arendal Smelteverk og DNN Aluminium på Eydehavn.

Arendal kommune har de siste årene tatt grep for å bli mer attraktive for bosetting, handel og ny næringsetablering. Oljekrisa på 2000-tallet gjorde at bedrifter i Arendal som var koblet mot oljebransjen måtte nedbemanne (Regjeringen.no, 2023). Samtidig har kommunen hatt utfordringer knyttet til lav sysselsetting, høy andel av deltidsstillinger, stort antall

uførepensjonister i yrkesaktiv alder og ulike levekårsproblemer. For å demme opp om denne utviklingen, ble det utarbeidet en ny næringspolitisk handlingsplan for årene 2017-2023 for å fremme vekst og utvikling. I tillegg har man engasjert seg sterkt opp mot næringslivet for å spille lag med kommunens bedrifter og eksisterende industri. Den årlige Arendalsuka har bidratt til sterkere synliggjøring av Arendal som by og byen har i tillegg fått mye nasjonal oppmerksomhet for byutviklingsprosjekter som Kunnskapshavna, som medarrangør av den internasjonale konferansen Ted-X og konferansen «Fremtidens kommune» der representanter fra kommunene kan knytte kontakter og dele erfaringer med hverandre.

4.2 Agendasettingsfasen

20.mai 2020 slippes nyheten om at forretningsmannen og investoren Bjørn Rune Gjelsten vil bygge batterifabrikk på Sørlandet til over 20 milliarder kroner (Schultz, 2020). Dette vil han gjøre sammen med Å Energi, daværende Agder Energi, som en av Norges største vannkraftprodusenter gjennom å etablere Morrow Batteries. I tillegg kommer Bellona inn på eiersiden. Konsernsjefen i Å Energi, mener Norge har svært gode muligheter til å lykkes og viser til at Norge har verdensledende prosessindustri, tilgang på aluminium, svovel og nikkel og et stort kraftoverskudd. Investeringsmuligheter i det grønne skiftet og i ren energi vil gi grønne arbeidsplasser og nye ben å stå på innen eksport. Gjelsten viser til at elbilmarkedet over tid vil eksplodere og at batteriforespørsel også vil komme fra andre bransjer. Ut i fra SINTEF-rapporten «Nye muligheter for verdiskapning i Norge» går det frem at verdien av det europeiske battericellemarkedet kan vokse opp mot 1000 milliarder i årlig omsetning innen 2040 (Sintef, 2019). Nyheten om batterifabrikken siteres samme dag av Agderposten som fremhever potensialet for flere tusen nye arbeidsplasser og at fabrikken skal ligge i Agder som den regionen med størst energioverskudd i landet. Aktuelle områder som trekkes frem i artikkelen er Eydehavn (Arendal), Froland, Tvedestrand og Lista (Ekeberg & Flaa, 2020). Saken omtales også av NRK Sørlandet som viser til at Bjørn Rune Gjelsten og Agder Energi vil utvikle miljøvennlig storindustri på Sørlandet. Geografi er avgjørende og Sørlandet er nært det europeiske markedet (Klaussen et al., 2020).

For Å Energi starter prosjektet om batteriproduksjon tilbake i 2016. En ansatt i selskapet med god kjennskap til prosessindustrien på Sørlandet og som da jobbet med å selge kraftavtaler inn mot bedriftsmarkedet, mente det ville være gode muligheter for produksjon av batterier i landsdelen. Ideen ble plukket opp av et innovasjons- og prosjektkontor i Agder

Energi som så lanserte en studentoppgave i form av en «summer-internal» der ti sommerstudenter tok for seg en mulighetsstudie for hva som skulle til for å etablere en celleproduksjon på Sørlandet. Som kraftprodusent bevegde selskapet seg inn i tider med lavere priser og man så viktigheten av å skape nye muligheter og ny industri for å ta kraften i bruk. Ifølge strategisk rådgiver for konsernutvikling, var det tre linjer som ledet frem til samarbeidet med Bjørn Rune Gjelsten og Bellona om Morrow Batteries. Foruten selskapets egen mulighetstenking rundt ny industri, etablerte Eyde-nettverket et prosjekt de kalte «Agder Battery» for å finne frem til et kunnskapsunderlag for om det var mulig å ta posisjoner for prosessindustri både nasjonalt og regionalt og hva de etablerte virksomhetene burde satse på for å kunne komme inn i verdikjeden for produksjon av batterier. Eyde-nettverket er en samarbeidsarena som bidrar i utviklingen av fremtidig og ledende grønn prosessindustri (EydeCluster, 2023b), og med Agder Battery ønsket man å være et innovasjon-økosystem for bedrifter i vekst innen batteri- og energisystemsegmentene ut ifra at Agder sitter på gode forutsetninger innen batteriråvarer og energisystemer (EydeCluster, 2023a).

I Å Energi vokste det frem et lite innovasjons og venture-miljø som tok kontakt med NOAH som eies av Bjørn Rune Gjelsten og hadde samtaler om et mulig samarbeid. Gjelsten hadde over en tidsperiode vært engasjert i en batterisatsning drevet frem av Bellona-leder Frederic Hauge. I 2012 ble det etablert et selskap i Oslo som het Graphene Batteries. Hauge begynte å jobbe med Graphene fra 2016 og året etter gikk Gjelsten inn på eiersiden av selskapet (Schultz, 2020). I Å Energi ser man på mulighetene for å gjøre noe sammen. Ved å ta for seg kunnskapsgrunnlaget fra studentoppgaven og med innsikt og kunnskap fra Agder Battery, diskuterer partene muligheter ut ifra infrastruktur, tilgangen på kraft, samarbeid med politikere og kommuner, eksisterende prosessindustri i regionen og strategiske havner. Utfallet blir etableringen av Morrow Batteries. Graphene legges inn i det nye batteriselskapet.

4.2.1 Batterifabrikken skaper stort engasjement

Ved lanseringen av batterifabrikken går Morrow Batteries ut og informerer om at alle i Agder som ønsker det, kan melde seg på og tilby tomt for en ny storskala cellefabrikk. Ifølge strategisk rådgiver for konsernutvikling i Å Energi var dette for å unngå å for-fordele med tanke på lokalisering og for å bevisstgjøre hele Agder på hva en slik industrisatsning

ville bety. Å Energi tar en fremtredende rolle i å lansere batterifabrikken i mai 2020 gjennom sine nettsider (Arendal kommune, 2020c). Tanken var at Agder-kommunene ville føle en større tillitt ved at en sentral aktør i landsdelen ønsket å utvikle noe. Man valgte derfor å spille på nærheten til prosjektet og «at kommunene ville oppleve dette mer troverdig enn en hemmeligstemplet 15-punkts-liste de ikke visste hvem var fra». Gjennom intervju med representant i politisk ledelse i Arendal kommune kommer det frem at det som har vært annerledes med Morrow Batteries i forhold til andre industrietableringer, nettopp er at man valgte å gå åpent ut ved lansering. Selv om selskapet sikkert gjorde en screening på Sørlandet i forkant, så mener informanten at det er utrolig interessant av mange faktorer å gå så åpent ut, og at dette gjorde at man faktisk fikk 19 ulike tilbydere og stort engasjement blant kommunene.

Flere aktører setter batterifabrikken på agenda i Arendal kommune etter at fabrikken lanseres den 20.mai 2020. At man ville etablere denne, sprang ned som en bombe ifølge politiker og opposisjonsleder i kommunen. Næringssjefen plukker opp nyheten og sitter på et tynt anbuds-dokument på bare tre sider. Vanligvis ved store etableringer kommer det ofte et stort kravspekk. I løpet av noen få dager får han flere telefoner fra politikere som mener Arendal kommune må være på hugget. En av disse sitter i kommuneplanutvalget og har før vært tilbakeholden med å regulere for mye næringsareal. Nå kommer det plutselig en bedrift som krever opp mot 940 mål alene.

Daglig leder i Arendal Næringsforening har samarbeidet godt med næringssjefen i Arendal kommune over mange år og begge har vært med på å utvikle næringspolitisk handlingsplan for Arendal kommune for perioden 2017-2023. Med nyheten om at Morrow Batteries etableres og at grønne batterier skal produseres på Sørlandet, får dette ballen til å trille. Han ringer næringssjefen for å høre om dette er et prosjekt Arendal skal hive seg med på. Han får beskjed at det blir kikket på, men at de ikke vet så mye mer om hva Morrow Batteries skal ha, ikke annet enn sykt mye mengder med strøm og en stor tomt. Kommunen skal innhente mer informasjon. Lederen for Arendal Næringsforening opplever de neste dagene å få mange telefoner fra sine medlemmer og fra bedrifter i Arendal som mener at dette er noe Arendal kommune må være med på. De tilbyr både tomter og ulik kompetanse for å bidra i prosjektet. Han ringer derfor næringssjefen igjen og forteller om engasjementet i næringslivet og sender så en epost med punktene han har fått. Næringssjefen bekrefter at

han fikk en henvendelse fra lederen i Arendal Næringsforening med klar oppfordring om at Arendal kommune må være med å jobbe for batterifabrikken. Eposten han mottar, sender han videre til ordføreren som er koblet på tidlig i prosessen.

Batterifabrikken tas opp i formannskapet, som er den forretningsmessige driften av kommunen. Her diskuteres det hva man skal gjøre og det bestemmes at det skal gås «all-in». Flere av informantene viser til sterk enighet mellom de ulike partiene og politikere. Generell samstemmighet og positivitet preger stemningen. Det er en sak det er lett å bli tverrpolitisk enig om. Noe diskusjon og uenighet knyttes likevel til regulering av områder som medfører tap av jomfruelig mark. Ifølge havnesjefen er dette spesielt utfordrende for Statsforvalteren som skal ivareta statens arv. Regjeringen sier at batterisatsning er av nasjonal betydning. Samtidig er det lovverk og regelverk som tilsier at man skal være arealnøytrale. Dette gjør at diskusjonen ikke er helt enstemmig, men det store flertallet er klare på at dette bare er noe må man få til, og samtidig linke det opp mot prinsippet for bærekraft. Politiker og opposisjonsleder utdyper det slik:

«Så vil jeg jo si at vi politikere, vi kunne jo innehatt en passiv holdning eller en skeptisk holdning. Det var jo ikke tilfellet. Vi så muligheten med en gang. Ja, helt klart. Så det var ikke vanskelig, nei».

I intervjuet kommer det frem at formannskapet gir grønt lys til administrasjonen. Bestillingen fra politisk side er tydelig på at man ønsker å gjøre det som trengs for at batterifabrikken skal komme til Arendal. Ifølge nærings sjefen i kommunen får han direkte oppdrag av formannskapet om å vinne kampen om fabrikk som en overordnet politisk bestilling. Han ber raskt om et møte med ordføreren og rådmannen i kommunen. Skal kommunen gjøre dette, så må det gjøres skikkelig. Det er ikke snakk om en pølsebod på hjørnet, men om en av Norges største industrietableringer. Havnesjefen engasjerer seg også. Han har tidligere jobbet med andre industrietableringer og kjenner til hvilke krav som stilles ved disse. Han har derfor tidlig i fasen et møte med rådmannen og ordfører der han spenner buen skikkelig til og får frem at her må det satses mer enn det man vanligvis gjør.

Kort tid etter lanseringen av fabrikk opprettes en politisk referansegruppe. Ordfører i Arendal kommune, forteller at dette skjedde raskt etter at nyheten om batterifabrikken ble

kjent (Berg, 2020). Den bestod av ordfører, varaordfører, opposisjonsleder og politikere fra Pensjonistpartiet. Referansegruppa får i oppgave å bidra til å legge en strategi for hvordan man skal få tilsagn på batterifabrikken og samtidig jobbe tett på administrasjonen. Sammen med formannskapet og bystyret, skal gruppa gi innspill underveis i den kommende prosessen.

4.2.2 En game-changer for landsdelen

Nyheten om batterifabrikken gjør at flere aktører hever stemmen og vil være med å sette agenda. I Agderposten den 23.mai er det to leserinnlegg som snakker varmt om Eydehavn (Arendal) som stedsalternativ for fabrikken. I det ene leserinnlegget tar tidligere ordfører Alf Eivind Ljøstad ordet og kaller batterifabrikken en gladnyhet av dimensjoner. Han mener Eydehavn er det naturlige industriområdet som i over 100 år har vært «industriestedet» og trekker frem at ny vei er vedtatt til havna og at man har gunstig tilgang til sjøen. Med Å Energi sterkt involvert sammen med Morrow og Bellona, er dette så store og sterke krefter at dette prosjektet må bli en realitet (Ljøstad, 2020). I det andre leserinnlegget skriver lederen for Saltrød og Eydehavn arbeiderlag om viktigheten av ny vei til Arendal Havn. Batterifabrikken vil gjøre det mulig med ny vei fra Eydehavn sentrum til riksvei 410 og videre mot E18. For industrien og aktiviteten på Arendal Havn vil det være viktig at tungtransporten benytter en egen veitrasé som unngår å komme i konflikt med boliger og myke trafikanter. Spesielt trekker han frem behovet for å lede tungtransporten bort i fra Eydehavn sentrum slik at det skapes et mer rent, godt og trygt bomiljø (Jenssen, 2020).

Agderposten skriver i sin lederspalte 26.mai 2020 at batterifabrikken fort kan bli en «gamechanger» for landsdelen. Slik skipsfart og industriutvikling har bidratt til vekst i landsdelen i århundrer, kan batteriproduksjonen gjøre det for fremtiden. Avisen trekker frem behovet for høy teknologikompetanse og viser til hvordan dette finnes tilgjengelig i Eyde-nettverket. «Det er vanskelig å komme på en viktigere lokal nyhet for næringsutvikling i dette århundre enn satsningen på Morrow Batteries» (Agderposten, 2020b). Froland og Eydehavn synes å være mest aktuelle i nærregionen.

Fredag 29.mai 2020 er ordførere fra åtte kommuner samlet under Østre-Agder regionråd på Vegårshei. Her orienterer strategisk rådgiver for konsernutvikling i Å Energi, Svein Are Folgerød og styreleder i Morrow Batteries, Håkon Tanem, om planene for Morrow

Batteries, hvilke kriterier som legges til grunn for tomtevalg og svarer på spørsmål fra ordførerne. De er klare på at prosjektet trenger støttespillere, partnere, heiagjeng og en region som står bak initiativet med gode vertskapskommuner der man vil etablere seg. Regionrådet vedtar å jobbe sammen med å finne frem til gode tomtevalg for batterifabrikken og at sekretariatet jobber med saken.

I etterkant av regionrådets samling på Vegårshei, setter Agderposten press på saken i en lederartikkel datert 3.juni 2020 og skriver at dersom det skal bli batterifabrikk øst i Agder, så må ordførerne raskt bli enige (Agderposten, 2020a). Avisa rammer inn Morrow Batteries som en drakamp, der muligheten for grønt næringsliv ligger i potten, sammen med tusenvis av arbeidsplasser og viktige skatteinntekter. Politikerne har ingenting å miste, mener avisen. Den peker også på at det ble vedtatt at kommunene skulle jobbe sammen om tomtevalg, men at flere ordførere kort tid etter møtet lanserte egne tomtealternativer.

«Går det sirup i Østre-Agder-politikernes samarbeid, kan det bli Tonstad, Lista eller Støleheia vest i Agder som sikrer seg det som kan bli landsdelens største næringsetablering i dette århundre» (Agderposten, 2020a).

Arendals ordfører forteller at deres referansegruppe allerede har jobbet seg frem til to tomtealternativer som jobbes videre med, men vil ikke si noe om hvor inntil videre (Berg, 2020). I en artikkel fra Agderposten datert den 8.juni, kommer det likevel frem at det dreier seg om Heftingsdalen Næringspark og Agderparken Nord og at formannskapet ble informert om dette 28.mai, etter at bystyret hadde sitt møte denne dagen (Berg & Ballestad, 2020). Det foreligger en kort møteinnkalling til møtet datert den 27.mai av ordfører, der agenda for møtet er: «Orientering» (Arendal kommune, 2020f). Agderposten påpeker manglende innsyn og at møtet er lukket, men at avisa sitter på informasjon om at det er politisk referansegruppe som jobber med saksområdet. Det mest sannsynlige området for batterifabrikken menes å være Heftingsdalen Næringspark (Berg & Ballestad, 2020). Offentlige saksdokumenter fra kommuneplanutvalget den 3.juni viser til saksfremlegg og saksprotokoll vedrørende Agderparken Øst Heftingsdalen med forslag til ny detaljreguleringsplan. Det nye planforslaget skal legge til rette for næringsbebyggelse med tilhørende infrastruktur. Det kommer også frem at områdene skal kunne brukes til

lagervirksomhet, engros, transport, industri, håndverksbedrifter og salg av tyngre vareslag (Kommuneplantutvalget, 2020).

4.2.3 En boost for næringslivet og arbeidsmarkedet

Daglig leder i Arendal Næringsforening understreker at batterifabrikken skapte motivasjon for eksisterende næringsliv. En slik etablering med mulige investeringer opp mot 15-20 milliarder kroner, gjør at det drypper mye rundt omkring på eksisterende næringsliv. Dette var viktig for næringslivet, som raskt så mulighetene for å kunne bidra i prosjektet. Politiker og opposisjonsleder i Arendal kommune mener mange bedrifter satte seg ned og så på strategiplaner og spurte seg: «Hva er vår rolle i det som nå skjer i Arendal? Hvilken del av kaka kan vi få?»

Samtidig var antall nye arbeidsplasser som en slik industrietablering ville frembringe, som å vinne i lotto. Flere informanter trekker frem arbeidsplasser som et sterkt argument for å delta i lokaliseringkampen for batterifabrikken. «Det var jo ikke så mye å lure på for å si det sånn», er ordene til varaordføreren i Arendal kommune. Fabrikken vil gjøre at flere kommer i arbeid og vil skape mange forskjellige typer jobber. Han peker på at fabrikken vil kunne ta imot lærlinger, teknikere, ingeniører, sivilingeniører og mange ulike yrkesgrupper. Havnesjefen trekker frem at alle maskinene som skal utføre det enorme arbeidet på fabrikken, må overvåkes av folk med spisskompetanse. I en 24/7 rotasjon vil dette innebære intensiv sysselsetting. Leder for Næringsforeningen trekker også frem behovet for spisskompetanse i batteriteknologi med tanke på aktuelle jobber, men at det også skal mange operatører inn i produksjonen som ikke trenger så mye formell kompetanse og at denne kombinasjonen av ulik kompetanse vil gi et bredt spekter av jobber ved fabrikken.

Samtidig viser politiker og opposisjonsleder i Arendal kommune til at fabrikken vil medføre til knoppskyting av nye servicebedrifter, av tjenestebedrifter og teknologibedrifter i regionen. Havnesjefen på sin side mener nye arbeidsplasser og økt befolkningsvekst vil bety noe for snekkeren, at det vil bety noe for transportøren og at det betyr noe for McDonalds. Den store diskusjonen handler om arbeidsplasser og verdiskapning i samfunnet, ifølge representant fra polisk ledelse i kommunen. Næringsjefen rammer det inn på følgende måte:

«Jeg husker Harald Danielsen, altså rådmannen, sa at vi i alle år har prøvd ulike offentlige tiltak for å få ned arbeidsledigheten og for å få folk ut av uføretrygd. Og alle har hatt gode intensjoner. Men det har ikke funket, det har vært brukt mye offentlige penger på dette, men så har man likevel ikke klart å få ned disse køene, men nå har vi for første gang muligheten. Nå kommer det en stor bedriftsetablering som enhver kommune ville strekke seg langt for å få til. Så det var jo motivasjonen vår, at vi kan få til noe nytt, en stor vekst. Få ned antall arbeidsledige, få opp befolkningsøkningen. Det trengte vi, for det trenger vi».

Informantene er samstemte på at nye arbeidsplasser er en viktig ramme for engasjementet for batterifabrikken. Næringssjefen utdyper videre viktigheten av befolkningsvekst. Han mener at synkende befolkningstall gir negative signaler. Man kommer dårlig ut på statlige overføringer til kommunen og det reduserer investeringsviljen hos eksterne bedrifter. Det fører igjen til at boligprisene ikke stiger nok og man kommer inn i en negativ spiral. Befolkningsveksten som batterifabrikken skaper, vil kunne løse mye av denne trenden. Nye arbeidsplasser kobles også opp mot stor arbeidsledighet og levekår i regionen av enkelte informanter. Å få økt arbeidsmarkedet vil få folk ut av kø hos NAV og flere kommer i arbeid. Dette vil kunne løse fattigdomsproblematikken, mener leder for Næringsforeningen. Kommunen vil få mer penger i form av skatteinntekter og man vil kunne tilby tjenester innbyggerne skal ha. Representant fra politisk ledelse viser til levekårs-diskusjoner på Sørlandet over en 30-års-periode der det gjentakende spørsmålet har vært hva man skal gjøre for å fikse utfordringene. Mange tiltak og veikart for bedre levekår har vært prøvd ut, men når enkelte kommuner ikke har kunnet slutte seg til minst ett av tiltakene i planen, blir det vanskelig. Han mener nye arbeidsplasser er nøkkelen for bedre levekår. Folk med utdanning kan få seg jobb. Folk uten utdanning kan få seg utdanning ved at nye muligheter åpner seg opp. Med lønn kan innbyggerne handle hus og etablere familie.

4.2.4 Det grønne skiftet

Det grønne skiftet og grønne arbeidsplasser er elementer som mange aktører trekker frem og spiller på i henhold til batterifabrikken. «Det er en trend i tiden. Alle skal ha el-biler» uttaler strategisk leder for konsernutvikling i Å Energi. Agderposten peker på hvordan Å Energi har forandret strategi fra å være en ren vannkraftsprodusent, til å bli en innovativ aktør innenfor hele virkefeltet for fornybar energi (Agderposten, 2020b). Selskapet har en ambisjon om å

være i front for det grønne skiftet som innebærer en overgang til helelektrisk og bærekraftige samfunn. Steffen Sivertsen i Å Energi forteller til Agderposten ved lansering av batterifabrikken at selskapet ønsker å skape interesse for fremtidsrettet energi og nye grønne arbeidsplasser i Agder. Fabrikken vil være et første steg på en lang vei i det grønne skiftet (Ekeberg & Flaa, 2020).

«En fantastisk grønn nyhet», skriver Agderposten i en artikkel den 20.mai. Nyheten om batterifabrikken mottas med stående applaus fra lokalt grønt næringsliv. Leder av forretningsutvikling i Greenstat Energy AS mener prosjektet er positivt for Agder fordi det gir grønn verdiskapning i en region med tilgang på miljøvennlig kraft (Ekeberg, 2020). Ekstra positivt er det at produksjonen kan skje med «grønn kraft» istedenfor at batterier produseres ved bruk av kullkraft. Hun peker også på at Eyde-nettverket, som er prosessindustriens næringsklynge, trolig har vært en viktig faktor for at fabrikken kommer til Agder. Leder av Eyde Innovation Centre bekrefter dette i artikkelen og viser til hvordan deres medlemmer har vært med å bidra til å bygge opp et batteri-økosystem i Agder. Leder for Arendal Næringsforening poengterer at fabrikkens produkter vil være med å redusere CO₂-utslippene i Europa og at hele denne satsingen passer inn i morgendagens industri i det grønne skiftet.

4.2.5 Godt rustet gjennom tidligere prosesser

Næringssjefen oppsummerer agendasettingsfasen i Arendal kommune ved å peke på et stort engasjement, en stor vilje og stor enighet om å være med i lokaliseringskampen. «Vi var flinke til å rigge dette samspillet mellom politikerne, administrasjonen, det privat næringsliv, befolkningen og akademia». Samspillet og samarbeidet som næringssjefen referer til trekkes frem som en nøkkelfaktor av samtlige informanter i studien og det vises til hvordan Arendal kommune på flere måter har trent for et slikt omfattende industriprosjekt. Næringssjefen bruker metaforen med å stå på startstreken i vinter-OL. Han referer til det faktum at man på forhånd har gått noe på ski og hatt noen fall, før man står på startstreken i en finale. «Arendal kommune har trent på å samarbeide med næringslivet i 20 år og nå er man i finalen». Man er blitt godt rustet gjennom tidligere prosesser.

I 2017 lanseres en del store investeringsprosjekter som snappes opp av Invest in Norway og Innovasjon Norge, ifølge havnesjefen i Arendal kommune. Et av disse prosjektene gikk

under navnet «Emerald» og var strengt hemmelig og var Elon Musk europeiske batterisatsning. Det var få som trodde man skulle få det til, og at det ville bli for stort og for krevende for Norge, men havnesjefen og Arendal kommune ber likevel om å få rfi-dokumentet («request-for-information») til prosjektet. Den besto av 19 punkter og Arendal kommune greide å svare ut 17 av 19 punkter i dokumentet. Dette var knyttet til kraft, til transport og nærhet til markedene. Representant fra politisk ledelse i Arendal kommune forteller at de var i kontakt med og hadde samtaler med Tesla om etableringen og at de møttes i Oslo ved to anledninger. Ifølge havnesjefen [...] «så kom Elon Musk til Norge i 2018 fordi at det var svart på dette. Han valgte Berlin av flere årsaker, men det viktigste var at næringsdepartement, de skjønnte jo plutselig, hvis Elon Musk kommer til Norge, så må noen har svart dette ut, og det er Agder som er det grønne batteriet».

Arendal kommune fikk gjennom tilnærmingen til prosjektet «Emerald» en god øvelse i å svare ut viktige tekniske krav i forbindelse med en slik type industrietablering. I intervjuet forteller havnesjefen om det første han gjorde i dagene etter at han får nyheten om Morrow Batteries:

«Vi tok frem rfi`en, altså request-for-information, fra prosjektet «Emerald» og hadde gjort hjemmeleksen vår. Vi var godt skodde, for vi visste hva mye av dette dreide seg om, vi hadde laget svarene før og visst hva det kostet og hvor vi kunne legge traseene».

Den 22.juni 2017 vedtar Arendal bystyre en ny næringspolitisk handlingsplan for årene 2017-2023 (Arendal kommune, 2017). Initiativet er politisk, men legger til rette for bred medvirkning. Både politikere, kommunale ledere og næringslivsrepresentanter deltar aktivt i å utarbeide planen. Representant fra politisk ledelse i Arendal kommune var en av initiativtakerne til næringslivsplanen og stilte spørsmålet: «Hva nå Arendal?» Han viste til at Arendal var vertskap for «fremtidens kommune», en av de beste konferansene innen offentlig sektor. Han trekker frem TedX og Arendalsuka og spør seg hvilken posisjon byen ønsker å inneha og hvordan næringslivet skal porsjoneres inn i dette. Resultatet er ulike work-shops sammen med næringslivet, som munner ut i en næringslivsplan og som går enstemmig gjennom bystyret.

Hovedpunktene i næringslivsplanen trekker frem at Arendal kommune skal styrke sin posisjon som offentlig aktør for næringsutvikling på Agder. Kommunen skal satse regionalt og samarbeide med andre kommuner, statlige myndigheter, forskningsmiljøer, academia, klyngene på Agder, Arendal Næringsforening, bedrifter, frivillige organisasjoner og med andre aktører innen det offentlige virkemiddelapparatet. Videre ønsker kommunen at næringslivet utvikles i samspill med FN`s bærekraftsmål og at det aktivt skal reguleres nye næringsarealer (Arendal kommune, 2017, p. 3). Næringslivsplanen tar også spesifikt tak i grønt næringsliv med visjon om å utvikle nye og mer energieffektive næringer, samt gode løsninger som kan redusere klimautslipp. Arendal skal ta posisjon som Norges bærekraftsby og slik tiltrekke seg virksomheter og arbeidskraft som løfter fram bærekraftsmålene og grønn vekst (Arendal kommune, 2017, p. 7). Det skal i tillegg jobbes for grønn kompetanse der forskning og utvikling i næringslivet frontes inn mot bærekraftige løsninger. Dialogen med næringslivet skal styrkes. Målet er å opprette et digitalt forum for toppledere i store bedrifter, å reise på bedriftsbesøk, samt legge inn faste møter med Arendal Næringsforening og med næringsklyngene på Agder (Arendal kommune, 2017, p. 16).

Ifølge nærings sjefen i Arendal kommune handler næringspolitisk handlingsplan gjennomgående om faktorer som samskaping, dialog, tilretteleggelse og vertskapsattraktivitet og mener at Arendal har trent på dette gjennom de siste årene. Et av punktene i planen tar eksempelvis for seg behov for kurs i business-engelsk. Nærings sjefen forteller at man ikke helt visste hva man skulle bruke det til, men at man plutselig med Morrow Batteries stod i en situasjon med dialog med flere internasjonale bedrifter world-wide. Uten å vite at en slik stor etablering ville komme, hadde man likevel rigget seg for dette. «Når jeg nå ser tilbake, så ser jeg at vi gjennom flere år har rigga, ja rigga oss for det ukjente». Politiker og opposisjonsleder i Arendal kommune, som også tok sterkt initiativ sammen med sitt parti for en kommunal næringspolitisk handlingsplan, ser på planen som grunnlaget for hva kommunen ville skulle komme. At det skulle bli Morrow Batteries var man uvitende om, men det var en plan om at man ønsket å gjøre noe i forhold til det grønne skiftet.

Gjennom besøk hos lokale bedrifter, møter kommunen med små og store aktører for å spille på lag med næringslivet og for å høre deres meninger og hva de har å si. Dette gjør at Arendal kommune i 2019 blir kandidat til årets vertskapskommune for næringslivet (Arendal kommune, 2020c). Der trekkes det frem at Arendal vektlegger dialogen med

næringslivet og at kommunen har utviklet en offensiv næringsplan som innbefatter å hente inn kunnskap fra kommunens bedrifter. Ved siden av store investeringer i næringsarealer, fokuseres det på læring og erfaringsutveksling som drivkraft i næringsutviklingen.

Varaordfører i Arendal kommune forteller at samskaping har stått sentralt og at kommunen har lagt vinn på å ha et godt forhold til næringslivet.

4.2.6 Samhold i kommunen

Flere av informantene trekker frem daværende kommunedirektør, som en svært sentral aktør i agendasettingsfasen. «Ja, på det strategiske og for å få dette her sydd sammen da», er ordene fra politiker og opposisjonsleder. Også havnesjefen og representant fra politisk ledelse trekker frem at kommunedirektøren har hatt en veldig viktig rolle. Samtidig er det flere av informantene som spesielt nevner på næringssjefen i Arendal kommune, havnesjefen i Arendal kommune og lederen for Næringsforeningen som fremtredende aktører. Det kommer også frem at ordføreren har vært en tydelig meningsbærer i denne fasen. På spørsmål om hvor stor betydning agendasettingsfasen har hatt for beslutningen om å levere tilbudsdokument til Morrow og for tilslaget på lokalisering for batterifabrikken, er svarene fra informantene i sterk grad unisone med fokus på god samhandling mellom mange aktører.

«Jeg tror den har hatt ganske stor betydning i form av at vi greide å vise Morrow, at her stod en samlet kommune. Det stod en samlet politisk ledelse, en samlet kommuneadministrasjon og det stod et samlet næringsliv og befolkning, som ønsket denne etableringen» (Leder for Næringsforeningen).

«Jeg tror den var veldig viktig fordi man oppnådde i den fasen å ha en veldig god forståelse og dynamikk mellom administrasjonen og politikerne» (Politiker og opposisjonsleder).

«Vi har greid å heie på hverandre og det tenker jeg har vært kjempeviktig» (Representant fra politisk ledelse).

«Jeg tror vi rigga oss med et så godt lag som det var mulig å få til. Så jeg føler, det er ikke det viktigste hvem som tok hvilke initiativ, men at det var et bredt engasjement og bred enighet om at dette gjør vi» (Næringssjef Arendal kommune).

4.3 Politikutformingsfasen

I begynnelsen av juni 2020, etableres en prosjektgruppe som skal jobbe for etableringen av batterifabrikken i Arendal kommune (Arendal Næringsforening, 2020). Den bestod av næringssjefen i Arendal kommune, havnesjefen i Arendal kommune, lederen for eiendomsutvikling i Arendal Eiendom KF og lederen for Arendal Næringsforening. I tillegg utvides gruppen med en næringsrådgiver, lederen for Agder Renovasjon og en kommunikasjonsrådgiver. Denne gruppen tar for seg krav-spekken til Morrow Batteries og skal sørge for at man leverer lett forståelige og gode svar på det som blir etterspurt. «Alle detaljer knyttet til tilbudet, anbudet, utredninger og møtene med Morrow, ble da gjort i regi av oss», utdyper havnesjefen i Arendal kommune. Varaordfører i Arendal kommune spiller inn et forslag om å engasjere en prosjektleder i prosjektet. De engasjerer Kjetel Vidar Kittelsen, en lokal utbygger og entreprenør med erfaring fra andre store prosjekter. Han ber om et møte med prosjektgruppa og bidrar med god erfaring og innspill i prosessen. Havnesjefen viser til dette møtet:

«Han sa vel noe sånt som at i fotballklubben Milan så handler det kun, altså, de tre viktigste tingene handler om å vinne, vinne, vinne. Og her er det jo ikke noe vits å jobbe for å bli godt plassert. Vi må utradere de andre. Vi må presentere et superprodukt som er forståelig for de som faktisk skal ta avgjørelsen».

Kittelsen blir leid inn som ekstern prosjektleder og prosjektkoordinator. Prosjektgruppa skal gjøre de nødvendige utredelsene og kartleggingen relatert til batterifabrikken. Ifølge havnesjefen diskuterer man tidlig i denne prosessen, om man også skal knytte til seg det beste av rådgivere innen kommunikasjon, som First House. Konklusjonen blir at man først og fremst skal gi tilbud på hva man er god på og hva som er egne fortrinn og at man ikke primært sett skal forsøke å påvirke politiske miljøer, Storting eller departementer. Man knytter seg derfor bare opp til et lite kommunikasjonsbyrå og satser på egen prosjektgruppe.

4.3.1 Tomtevalg

Fra Morrow Batteries mottar prosjektgruppa et rfi-dokument med tekniske spørsmål som skal besvares (se vedlegg nr. 5). Hovedpunktene i skjemaet tar for seg tomtens størrelse, krafttilførsel, regulering, naturgrunnlag og infrastruktur. Valg av tomt er essensielt i tilbudet som skal utarbeides. Nærings sjefen forteller om et skikkelig taktskifte. Arendal kommune hadde fra før av regulert et område på 450 mål til næringsvirksomhet og mente det ville kunne holde i mange år fremover. Ifølge representant fra politisk ledelse lå regulering av næringsareal brakk i flere år, før arbeidet ble satt i gang igjen og presiserer;

«...det ikke er mulig å vokse som kommune bare ved å bygge boliger. Du må jo ha næringsareal også».

Ved lanseringen av Morrow Batteries blir det fort klart at etableringen vil kreve opp mot 1000 mål. Det som redder Arendal ifølge nærings sjefen, er at Nye Veier hadde en såkalt riggplass på Heftingsdalen i Arendal som kommunen overtok ferdig regulert og ferdig planert da arbeidet med E18 var ferdigstilt. Man hadde da tilgjengelig areal som kunne tilbys og der man kunne begynne å bygge neste umiddelbart.

Midt i arealet som Arendal kommune kan tenke seg å tilby Morrow Batteries, ligger Agder Renovasjon. Politikerne er tydelige på at denne må flyttes dersom det blir nødvendig. En ting var likevel «hellig» med tanke på å tegne kartet for næringsarealet. Det var markagrensa, ifølge nærings sjefen i Arendal kommune. Man valgte tidlig å ta hensyn til miljø og natur. Morrow hadde i sin strategi å bygge verdens grønneste batterifabrikk, noe som fordret minst mulig naturinngrep. Ifølge nærings sjefen bestemmer man seg for å følge markagrensa i syd og opp til E18 i nord og tegner kartet helt bort til det som er praktisk å komme uten at man utfordrer markagrensa. Dette var viktig for å unngå politisk kamp og man søkte løsninger i prosjektet som kunne få bredest mulig støtte. Formannskapet i Arendal kommune gir klarsignal for at dette arealet er hva man ønsker å tilby og at Agder Renovasjon eventuelt vil flytte på seg. Tomten er på til sammen 942 daa. 275 daa var allerede regulert til næringsformål, mens 100 daa av disse var grovplanert for mulig bygging. Mellom det regulerte og ikke-regulerte området ligger Agder Renovasjon. Arendal kommune er tidlig i kontakt med grunneiere for å erverve resten av arealet innenfor tomteområdet for å starte prosessen med å regulere denne delen av tomta (Arendal kommune, 2020d).

4.3.2 Ekspertkompetanse og «ambassadørgruppe»

Arendal kommune starter omgående med å utrede viktige elementer knyttet til tomt og de tekniske sidene ved å etablere en batterifabrikk. For å utforme et bredt og godt faktagrunnlag, knytter man til seg kompetanse og engasjerer ulike eksterne tekniske bedrifter og rådgivere som kan hjelpe kommunen med å svare ut prosjektgruppas spørsmål knyttet til rfi-dokumentet fra Morrow Batteries. Hovedansvarlig er aspekter vedrørende kraftleveranse, kjølevann, sirkulærøkonomi og annen nødvendig kunnskap (Roksvåg, 2020).

Mer konkret innebærer dette at Arendal trekker til seg selskaper og aktører med god kompetanse på ulike virkefelt. Disse innebærer (Arendal kommune, 2020c):

- Arkitektur og bygg på tomt – NSW Arkitektur
- Tomter – Arendal Eiendom KF
- Vann, kjølevann, planert tomt – Aprova
- Batterikompetanse – SINTEF
- Energi, spillvann, natur og miljø – Norconsult
- Miljøkriterier – Context
- El-kraft – Rejlers
- Nettverk i næringslivet – Arendal Næringsforening
- Logistikk – Arendal Havn
- Spinn kommunikasjon
- Bolt

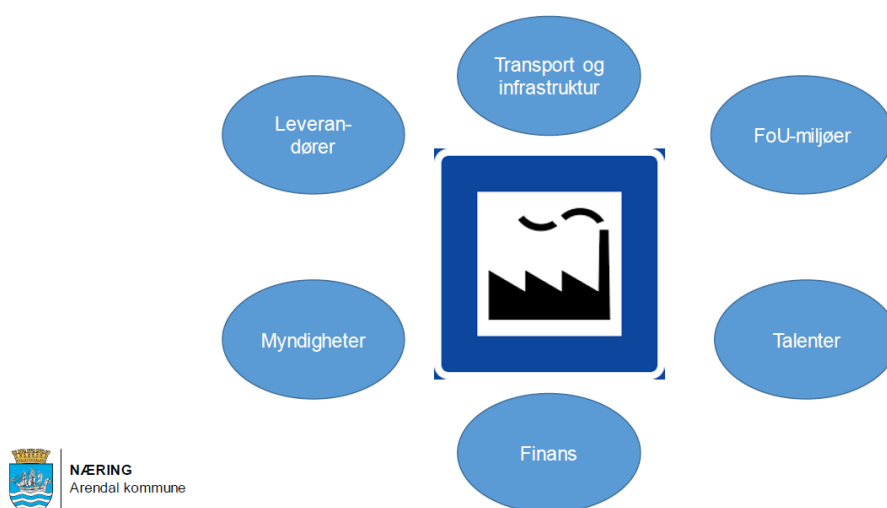
Ved siden av ekspertkompetanse, dannes også en såkalt «ressurs- og ambassadørgruppe» (Arendal Næringsforening, 2020). Næringslivssjefen opplever å få henvendelser fra en god del personer som ønsker å være med. Det samme gjør representant fra politisk ledelse i Arendal kommune; «Når vi rigga på dette, så ble vi nedringt av personer som ville bidra». Man velger å samle disse personene til en samtale der aktørene får komme med innspill. Resultatet er at man danner en gruppe med representanter fra næringslivet, fra industrien, fra logistikk, fra kommunikasjon og med folk som har hatt en relasjon til Arendal. Dette er ressurspersoner med kompetanse på industriell drift og etableringer, som har et stort nettverk både lokalt, nasjonalt og internasjonalt (Arendal kommune, 2020c). Ifølge leder for

Næringsforeningen bestod gruppa av 40-50 personer. En av disse var en etableringssjef fra IKEA som bodde på Sørlandet. Det dukket også opp en person som hadde jobbet med etableringer i Elkem-systemet og som tidligere hadde bodd på Eydehavn. Næringsjefen viser til en av aktørene som hadde jobba for Norsk Hydro i mange år og etablert fabrikker rundt om i verden. Slik kunne Arendal kommune få et perspektiv for hvordan en fabrikk sjef ville tenke, eksempelvis rundt logistikk. Ressurs- og ambassadørgruppa blir informert underveis i prosessen og får komme med innspill.

4.3.3 Synliggjøring gjennom strategi for kommunikasjon

Arendal kommune legger en egen kommunikasjonsstrategi for å fremme attraktiviteten til Arendal. Slik ønsker man å forsterke betydningen av kriterier der Arendal stiller sterkt. Man ønsker å synliggjøre Arendals vilje til å legge til rette for kraftkrevende industri og samtidig bygge videre på eksisterende allianser og støttepartnere (Arendal kommune, 2020c). Arendal kommune er også opptatt av at dette ikke bare handler om Morrow Batteries, men setter det hele inn i et større perspektiv der man bygger en internasjonal ledende batteriklynge.

Figur 4.1: Batteriklynge

Kilde: (Arendal kommune, 2020c)

Særlige viktige interessenter og aktører skisseres. Dette gjelder i første omgang politisk og administrativ ledelse i kommunen som må opptre samlet i sin innsats for batterifabrikken.

Både ordfører, gruppeledere, kommuneplanutvalget og kommuneadministrasjonen må holdes informert. Videre pekes det på at Næringsforeningen spiller en viktig nøkkelrolle som ambassadør for å samle bedrifter som støtter batterifabrikken. Innbyggerne i kommunen må i tillegg informeres og bli allierte av prosjektet. Representant fra politisk ledelse oppgir at det har vært viktig å være tidlig på i media og i sosiale medier. Nærings sjefen i Arendal kommune forteller:

«Det ble veldig greit kommunisert ut i media at nå har Arendal kommune tatt grep. Man har nedsatt, allerede dagen etter at nyheten kom ut om at det skulle bli batterifabrikk, så kom det at Arendal kommune har vært raske, man har nedsatt en prosjektgruppe og har begynt å jobbe med det. Det roa befolkningen ned og de skjønnte at vi sitter ikke bare og halvsover der borte i rådhuset».

Åpne folkemøter er også en del av strategien. Det er viktig å møte kritiske røster og la innbyggerne få møte aktørene direkte for å stille spørsmål. I tillegg kontaktes organisasjoner innen klima og miljø for å søke støtte for prosjektet. Dette innebærer at aktører som Naturvernforbundet, GRID Arendal og andre aktører skal forsikres om at klima og miljø ivaretas. Arendals lokalavis, Agderposten, er en sentral aktør i å skrive om prosessen rundt batterifabrikken. Varaordføreren peker på at Agderposten var en viktig kanal for å informere innbyggerne om hva som skjedde.

4.3.4 Politikutformingsfasen drar seg til

Den 3. august 2020 skriver leder for Næringsforeningen en kronikk i Agderposten på vegne av prosjektgruppa og Arendal kommune under tittelen: «Arendal – perfekt for ny batterifabrikk» (Haakstad, 2020). Der skriver han at Agderparken Øst ved Heftingsdalen og nær Eydehavn vil være det beste stedsvalget for Sørlandets nye batterifabrikk. Han gir en beskrivelse av Morrow Batteries ønske om å produsere grønne batterier og at dette krever areal og vil gi mange arbeidsplasser. Samtidig trekkes det parallell til Sam Eydes industrieventyr som startet for over 100 år siden. Eydehavn kan igjen bli sentrum for en spennende industrisatsning. Eydehavn befinner seg 10 km nordøst for Arendal som by. Næringsforeningslederen spiller så på hva en slik produksjon vil kreve og at Arendal kan tilfredsstillere dette. Deretter viser han til en rekke punkter for hvorfor bedriftene sier at Arendal er et godt sted å være og spiller på samarbeid og kompetanse som nøkkelbegreper.

10.august 2020 deltar nærings sjefen og ordfører i Arendal kommune på den årlige Prosin-konferansen til Eyde-klyngen. Der diskuterer næringslivsaktører, forskningsmiljøer og politikere grønn produksjon med søkelys på batterifabrikken (Ballestad, 2020).

Nærings sjefen forteller at de ved middag skulle sitte rundt småborder og at ordføreren i Arendal kommune kom på bord med de tre representantene fra Morrow. «Der satt han en hel kveld og snakket med dem. Og den viktigste lærdommen er at selv om det er viktige industrielle beslutninger, så betyr personlige relasjoner noe».

Agderposten skriver 19. august at Østre Agder regionråd ikke klarer å samle seg bak et felles tilbud om tomt. I stedet blir det et felles tomteselskap. Ordfører i Arendal kommune viser til at kommunene selv skal jobbe med sine alternativer med sikte på å lande dette før fristen for innlevering av tilbud den 1.september (Fløde, 2020).

Gjennom politikktutformingsfasen holder Arendal kommune tett kontakt med Morrow Batteries gjennom hyppige samtaler for nødvendige avklaringer gjennom prosessen. Strategisk rådgiver for konsernutvikling i Å Energi mener Arendal kommune gjorde hjemmeleksa si i tett kommunikasjon med ledelsen i Morrow. Samtidig gikk all dialog rundt rammebetingelser, finansiering og kraft gjennom Å Energi selv. Ifølge nærings sjefen er det også veldig tett dialog mellom administrasjonen og politikerne gjennom den politiske styringsgruppa. I tillegg møter nærings sjefen noen ganger i formannskapet. Representant fra politisk ledelse synes diskusjonene både i bystyret og formannskapet har vært gode. Havnesjefen roser Arendal kommune, Arendal Havn og Arendal Eiendom, som han kaller «treenigheten» for «å ha koordinert seg godt, snudd seg fort rundt og dradd lasset i samme retning». Han mener det er blitt levert på et ekstremt høyt nivå og på et ekstremt raskt spor.

4.4 Beslutningsfasen

Den 19.august samles prosjektledelsen og formannskapet seg for å diskutere hvordan kommunen skal sikre seg batterifabrikken (Mehl, 2020). Første del av møtet er offentlig. Prosjektleder Kjetel Vidar Kittelsen forteller om målsettingen med fabrikken. Resten av møtet er lukket. I innkallingen til møtet står det under punktet «orientering» at det orienteres om arbeidet vedrørende batterifabrikk og at møtet vil være lukket (Arendal kommune,

2020e). I møteprotokollen for møtet er det spesifisert at det gjelder lokaliseringen av batterifabrikk på Sørlandet (Arendal kommune, 2020g).

Havnestyret i Arendal Havn KF, samles til møte den 26. august. På agendaen står etableringen av batterifabrikk i Arendal. Havnesjefen presenterer forslag til vedtak. Her kommer det frem at batterifabrikken vil ha enorm betydning for verdiskapning i regionen og at Arendal Havn vil kunne spille en sentral rolle for å sikre at fabrikken etableres og for å sikre en bærekraftig logistikk. Derfor settes det av 1 000 000kr til nødvendige utgifter for å prosjektere og kvalitetssikre tilbudsdokumentet i ettertid som skal være med å sørge for at Arendal kommune får tilslag på batterifabrikken (Arendal kommune, 2020b).

4.4.1 Tilbudsdokumentet

Før levering av tilbudsdokumentet til Morrow Batteries, engasjeres ambassadørgruppa for å kvalitetssikre tilbudet. Sentrale spørsmål som diskuteres er hvorvidt tilbudet er noe en industrileder vil forstå og om det er noe man burde utelate eller noe ekstra som man burde ta inn i tilbudet. Så fikk man gode innspill på dette. Havnesjefen poengterer at de lagde et grundig prosjekt til Morrow og at kommunen forklarte ut en del ting som de ikke spurte om i rfi-en. Tilbudet var grunnsolid og veldig gjennomtenkt, ifølge politiker og opposisjonsleder i Arendal kommune. Representant fra politisk ledelse i Arendal kommune trekker inn at dokumentet ble bedre ved å knytte til seg ambassadørgruppa, og at tilbudet man leverte, ikke bare handlet om areal eller strøm, men at man leverte hele «Arendals-samfunnet». En viktig innfallsvinkel til utarbeidelsen av tilbudsdokumentet, er at prosjektgruppa ikke velger å fokusere på levekårs- og sysselsettingsutfordringer. Leder for Næringsforeningen forteller at deres tankegang var at Morrow aldri ville ta noen beslutning på grunnlag av at de skulle hjelpe noen med levekårsutfordringer, men at de kom til å ta en beslutning utelukkende på forretningsmessige vilkår.

Prosjektgruppa gjør en siste gjennomgang av tilbudet til Morrow (Arendal kommune, 2020c). Den 1. september overleveres tilbudet til Morrow Batteries personlig av nærings sjefen. Arendal kommune er den eneste aktøren som reiser inn til Oslo for å levere tilbudet. Agderposten skriver at en stor A3-mappe blir overlevert til ledelsen i Morrow Batteries med tekniske løsninger, bilder, video og et skriftlig tilbud (Roksvåg, 2020). Representant fra politisk ledelse i Arendal kommune bekrefter at tilbudet besto av flere

deler. Prospektet i A3 gir en fyldig presentasjon Eyde Energipark i regi av Arendal kommune. I prospektet ønskes Morrow Batteries velkommen av ordføreren i kommune som presenterer fremtidens industribygg. Tomt, beliggenhet og infrastruktur vises gjennom kart, det skrives om bærekraft og miljø og hvordan synergier kan knyttes opp til batterifabrikken. Tekniske detaljer blir også skissert i forhold til vann og avløp, kraftbehovet og kjølevann. Prospektet avsluttes med avsnitt om Arendal Havn, næringslivet og hvordan det er å leve i Arendal (Arendal kommune, 2020d). Leder for næringsforeningen i Arendal utdyper;

«Det var ingen andre som hadde lagd brosjyre. Det var ingen andre som hadde lagd film. Det var ingen andre som svarte ut alle de 33 punktene. Ikke bare med ja eller nei, men vi dokumenterte alle svarene med de fremste konsulentene på vann, de fremste konsulentene på strøm, de fremste konsulentene på kjøling, så vi dokumenterte det vi sa, dette er faktisk sant, at vi sier vi kan få det til».

Filmen som overleveres til Morrow Batteries presenterer temaene i prospektet gjennom levende bilder og film. Samtidig uttaler flere bedrifter seg i Arendal om kommunen som et godt utgangspunkt for næring og internasjonal virksomhet, gjennom CEO hos Gard, administrerende direktør hos APL og salgs- og markedsdirektør i FIVEN (Arendal kommune, 2020a).

5. Drøfting av hovedfunn

Med utgangspunkt i det teoretiske rammeverket og oppgavens problemstilling og aktuelle forskningsspørsmål, vil jeg her trekke noen linjer og drøfte empirien og funnene i oppgaven.

5.1 Nøkkelaktører

Ut ifra intervjuer med informanter og analyse av medieartikler, er det tydelig at batterifabrikken skaper engasjement hos mange aktører. Agendasettingsfasen kjennetegnes av at mange aktører deltar i å løfte saken frem. På mange måter er det Å Energi (Agder Energi) som først setter agenda for fabrikken ved å lansere den på sine nettsider og ved at Morrow Batteries slipper nyheten gjennom Dagens Næringsliv. Nyheten snappes så raskt opp av lokalavisa Agderposten og av NRK Sørlandet samme dag. Agendasettingsfasen preges deretter av hektisk aktivitet blant flere aktører. Både næringssjefen i Arendal kommune og lederen for Næringsforeningen tar initiativ og får tilbakemeldinger fra politikere og bedrifter som viser interesse for saken. På den politiske fronten, er ordføreren tidlig på saken og formannskapet gir grønt lys til administrasjonen om at kommunen skal satse på batterifabrikken. Det opprettes også en politisk referansegruppe som skal jobbe med prosjektet.

Dette skjer i løpet av noen korte dager og viser allerede her et bredt omfang av aktører som setter agenda. Både politikere, kommunal administrasjon, interessenter i næringsliv og mediehus er på saken. Dette sammenfaller med teorien om agendasetting slik Howlett et. al. (2009) viser til i sin modell for ulike faser i den politiske syklusen. I agendasettingsfasen ligger veien åpen for at hele det politiske universet kan engasjere seg og sette agenda. Samtidig kan ikke alle sies å være nøkkeaktører i denne fasen. Selv om Å Energi og Morrow Batteries lanserer fabrikken og er til stede når regionrådet i Østre-Agder samler ordførerne til informasjonsmøte, er de ikke sentrale i selve agendasettingsfasen som finner sted i Arendal kommune sådan. Innbyggerne i Arendal kommune og andre samfunnsgrupper er heller ikke sterkt engasjert i å sette agenda for batterifabrikken, men opererer mer som mottakere av informasjon i denne fasen av prosjektet. Aktørene som virker å bære agendasettingsfasen er; formannskapet, politisk referansegruppe, næringssjefen og administrasjonen i kommunen, lederen for Næringsforeningen, havnesjefen og lokalavisa Agderposten. Kommunens administrative og politiske ledelse stikker seg ut som en tydelig arena i agendasettingsfasen. En annen arena er uformell møtevirksomhet rundt saken

mellom ulike aktører. Man ser også innslag av nettverk i denne fasen, eksemplifisert gjennom bedriftene knyttet til Arendal Næringsforening. I tillegg virker Agderposten som mediekanal og arena for politikere og enkeltpersoner til å kunne uttale seg om batterifabrikken. Også Agderposten selv ytrer sine egne meninger om saken gjennom sine lederspalter.

I politikktutformingsfasen kommer nye og fremtredende aktører på banen. For det første opprettes en prosjektgruppe som skal lede an i tilnærmingen til batterifabrikken. Denne ledes av nærings sjefen med representanter innen eiendom, næringsutvikling, renovasjon og havn. For det andre knytter man til seg private selskaper og eksperter for å belyse de tekniske detaljene i forhold til valg av tomt. Og for det tredje opprettes det en ressurs- og ambassadørgruppe med kompetanse på drift og etableringer. Det er derfor aktører med ekspertise som står i bresjen i denne fasen, enten som lobbyister, eksperter, kommunal administrasjon eller næringslivsrepresentanter. Politisk ledelse kommer mer i bakgrunnen. Media er aktive med å skrive om fremgangen rundt saken og Agderposten er tett på prosessen med valg av tomt.

I beslutningsfasen er antallet nøkkelaktører begrenset til prosjektgruppa og politisk ledelse gjennom formannskapet. Ambassadørgruppa trekkes inn for konsultasjon, men er ikke direkte med når man kommer frem til beslutningstaking og endelig vedtak. Det er først og fremst aktører med beslutningsmakt, deriblant politikere og byråkrater, som trekkes frem i den politiske syklusen. I dagene før leveringsfrist av tilbudsdokument, kommer det frem at formannskapet er involvert i siste forberedelser. Dette kan kobles opp mot teorien om viktige arenaer i fasen for beslutningstaking. Likevel er det prosjektgruppa som gjennomgår tilbudet en siste gang før det leveres.

Jamfør den politiske syklus og forventninger ut ifra teori skissert i tabell 2.2, ser man at involverte nøkkelaktører passer godt inn med det teoretiske rammeverket. Et mer bredt omfang av aktører i agendasettingsfasen, mer sentralisert rundt administrasjon og ekspertise i politikktutformingsfasen og så et lite antall offentlige aktører eller aktører med delegert myndighet i beslutningsfasen.

5.2 Agendasettingsprosessen

Når det kommer til ulike mønstre for agendasettingsprosesser skissert av Cobb, Ross & Ross (1976), vil man kunne si at agendasettingsfasen til en viss grad involverer engasjement fra interessegrupper som søker å sette saken på agenda jamfør den eksternt-initierte modellen. Bedriftene knyttet til Næringsforeningen vil tjene som et eksempel på dette. De var ivrige og aktive i å informere om sin interesse for batterifabrikken, da særlig i kontakt med lederen for Næringsforeningen som videreformidlet dette til næringssjefen som igjen informerte ordføreren i kommunen. Grønne bedrifter i regionen uttrykte også sin begeistring i Agderposten kort tid etter at fabrikken ble lansert (Ekeberg, 2020). Det er også mulig å tenke seg at ambassadørgruppa utgjør en gruppe av interessenter som på mange måter fikk være med å sette agenda eller å påvirke prosessen frem mot beslutning.

Når det gjelder mobiliseringsmodellen, så ville et forventet funn være at beslutningstakere i kommunen først jobbet med saken og så lanserte den for andre aktører og innbyggerne. Slik fremkommer det ikke ut ifra agendasettingsfasen i Arendal kommune. Her er det flere aktører som tar tak i saken i det fabrikken blir lansert. Arendal kommune har ikke hatt noe forrang eller informasjon om denne på forhånd. Beslutningstakere som politikere, politisk administrasjon og i dette tilfellet, prosjektgruppa, er aktive og fremtredende underveis i prosessen, men saken i seg selv lå åpen for enhver til å sette agenda fra første begynnelse.

Til slutt, med tanke på den internt-initierte modellen, vil det være naturlig å peke på at det nære samarbeidet mellom ledelse i offentlig og privat sektor i Arendal kommune underbygger modellens ide om at innflytelsesrike grupper eller personer med tilgang og aksess til beslutningstakere, kan sette saker på agenda. Veien fra Arendal Næringsforening og deres medlemsbedrifter til politisk ledelse fremstår som kort. Men det er også avdelinger og sektorer innen det offentlige som fremmer saken og som står nær politiske ledelse. Arendal Havn med havnesjefen i spissen har eksempelvis tett kontakt med politiske ledelse, rådmann og næringslivet tidlig i fasen. Næringsavdelingen er koblet på helt fra starten av og er i direkte kontakt med ordfører. Dette er aktører som jobber med saken kontinuerlig gjennom prosessen mens den samtidig blir en del av Arendal kommunes agenda utad.

Beslutningsprosessen er både er påvirket av et nedenfra-og-opp perspektiv og et ovenfra-og-ned perspektiv. Ved å ta sistnevnte i betraktning, kan man konkludere med at de folkevalgte

ved ordfører, bystyret og formannskapet var delaktige i å sette agenda for batterifabrikken. Videre har administrasjon spilt en særdeles viktig rolle i tilnærmingen til fabrikken og har kunnet komme med innspill som har vært førende for hvordan agenda er satt. Når det gjelder nedenfra-og-opp perspektivet, har uten tvil media vært en arena hvor mange har kunnet si sin mening om saken. Både politikere, næringsliv og enkeltpersoner har fått uttalt seg. I tillegg har undersystemer, her i form av bedrifter innen ulike fagfelt, tidligere og nåværende politikere og ikke minst ambassadørgruppa vært med å sette retning for agenda.

5.3 Mulighetsvindu og politiske entreprenører

Ved å følge resonnementet til John Kingdon`s strømningsteori, vil man kunne peke på problemer, politikk og politiske spill i samfunnet som kobles ved mulighetsvinduer og leder til agenda. På mange måter kan man si at behovet for nytt næringsliv og behovet for å skape vekst og sysselsetting for å imøtekomme levekårsutfordringer, står frem som et problem i Arendal kommune. Politikkstrømmen kan kobles opp mot næringspolitisk handlingsplan, bedriftsbesøk og Arendal kommunes posisjonering for å legge til rette for ny næringsvirksomhet. Med tanke på politiske spill vil man kunne si at det i tiden er et økende engasjement for miljø og klima og for et grønnere Norge. Det ligger en forventning i befolkningen om at man skal være med på det grønne skiftet. Slik kan man se for seg de tre ulike strømmene, der Morrow Batteries utgjør mulighetsvinduet som gjør at disse strømmene kan kobles av aktører som setter agenda ved å peke på muligheten ved batterifabrikken. I Morrow Batteries ser eksempelvis Arendal kommune arbeidsplasser som imøtekommer behovet for sysselsetting og verdiskapning, de ser ny næringsvirksomhet som de allerede har lagt visjoner for og planlagt for, og i tillegg kan man spille på grønn industrietablering i opptakten til det grønne skiftet.

Tett knyttet til å koble strømmene i et mulighetsvindu, er policyentreprenører som kobler problemer, løsninger og muligheter (Howlett et al., 2009). I å sette agenda for batterifabrikken er det enkelte aktører som står mer frem enn andre ved å sette agenda. Nærings sjefen i Arendal kommune er en av aktørene som informanter trekker frem som har vært svært aktiv med å fremme batterifabrikken. Også lederen for Næringsforeningen og havnesjefen i Arendal kommune nevnes av flere. Og dessuten ordføreren som en tydelig meningsbærer. Så vil man kunne si at prosjektgruppa som opprettes i overgangen mellom agendasettingsfasen og politikkkutformingsfasen har fremstått som en policyentreprenør og

jobbet opp mot både Morrow, politisk ledelse i Arendal kommune og med kommunikasjon rettet mot lokalbefolkningen. Så er det enkeltpersoner gjennom leserinnlegg i Agderposten, som kanskje ikke har så mye påvirkning på prosessen totalt sett, men som får oppmerksomhet. En av disse var Alf Eivind Ljøstad som tidligere ordfører i Arendal kommune.

Åsa Knaggård (2015) bruker begrepet «problem broker» som henspiller på individer som rammer inn og definerer noe som offentlige problemer. Mange av de nevnte aktørene over vil være aktører som både rammer inn og definerer hva som er et offentlig problem, samtidig som de kobler de ulike strømmene og setter agenda. Men det kan også være enkelte aktører som bare rammer inn og som ikke involverer seg direkte i agendasettingsfasen. En aktør som spesielt blir nevnt, både i det å definere batterifabrikken som sak og som delaktig under de ulike fasene av beslutningsprosessen, er rådmannen i Arendal kommune. Ifølge politiker og opposisjonsleder i Arendal kommune bidro han sterkt strategisk og for å få saken sydd sammen.

5.4 Innramming av batterifabrikken

I agendasettingsfasen blir batterifabrikken til Morrow Batteries hovedsakelig rammet inn i forhold til to perspektiver. Den ene er fokuset på arbeidsplasser som fabrikken vil generere. Det betyr at flere kommer i arbeid og at den vil skape nye typer jobber. Dessuten fremsettes det at batterifabrikken vil lede til at andre jobber skapes i tilknytning til fabrikken.

Verdiskapning og vekst er noe som blir løftet frem av samtlige informanter. Agderposten er også ivrig etter å fortelle om antall arbeidsplasser man tror fabrikken vil produsere. Samtidig kobler noen informanter «nye arbeidsplasser» opp mot behovet for økt befolkningsvekst i kommunen og opp mot behovet for å demme opp om arbeidsledighet og dårlige levekår. Det interessante er likevel at utfordringene knyttet til sysselsetting og levekår utelates i hvordan Arendal kommune velger å innramme batterifabrikken. Man holder en lav profil om levekårsproblemene og nevner ikke på dette hverken underveis i prosjektet, i prospektet eller i filmen som blir overgitt Morrow Batteries ved overlevering av tilbuds-dokumentet.

Det andre perspektivet som skiller seg ut, er tilnærmingen til det grønne skiftet. Dette er noe alle informantene trekker frem og som Agderposten setter søkelys på. Å Energi er tydelige på at batterifabrikken skal være med å skape interesse for fremtidsrettet energi og grønne

arbeidsplasser, ut ifra deres visjon om å gå over til helelektriske og bærekraftige samfunn. Lokalt grønt næringsliv fremstår entusiastiske til lanseringen og nærings sjefen i Arendal kommune peker på at batterifabrikken passer inn i morgendagens industri i det grønne skiftet. På mange måter fremstilles fabrikken som en satsning der Arendal kommune ønsker å være i front, å være fremtidsrettet og nytenkende. I næringspolitisk handlingsplan for 2017-2023, skisseres nettopp ønsket om å legge til rette for grønt næringsliv der Arendal kommune posisjonerte seg for grønn fremtid.

I politikktutformingsfasen er det spesielt et tilfelle der Arendal kommune tydelig har et ønske om å ramme inn batterifabrikken på en bestemt måte ut mot befolkningen. Det er sjefen for Næringsforeningen som skriver en kronikk i Agderposten, men indirekte så er det både prosjektgruppa og politisk ledelse som står bak. Hvordan en sak fremstilles har avgjørende betydning for hvordan individer tolker og danner seg en mening om en sak. Det var viktig for Arendal kommune i saksutredningsfasen å vise til hvorfor batterifabrikken ville være viktig for kommunen og hvorfor Arendal kommune ville være det beste stedet for den å være. I kronikken deler Næringsforeningens leder en rekke punkter for hvorfor bedrifter trives i regionen og at kommunen har god kultur for samarbeid og god tilgang til kompetansemiljøer (Haakstad, 2020). Det er en helt klar agenda fra kommunen, der de ønsker å være i førersetet og forme debatten om fabrikken. Innramming av en sak er et viktig verktøy for å bygge tillitt og legitimitet rundt politiske prosesser med mulighet for å ramme inn og velge hvordan en sak skal presenteres (Jacoby, 2000).

5.5 Ulike virkemidler tas i bruk i de ulike fasene

Ifølge NATO-modellen til Christopher Hood (1983), kan virkemidler kobles opp mot maktbaser som offentlige myndigheter har tilgjengelig for å nå mål i politikken. Av nodalitet, autoritet, treasure og organisasjon, vil det spesielt være to av disse som Arendal kommune har brukt som virkemiddel i sin agenda for batterifabrikken. For det første gjelder dette nodalitet, fordi kommunen allerede satt på mye informasjon om hva det ville si å legge til rette for batterisatsning. Man hadde derfor informasjonsressurser til rådighet. Det andre aspektet går på organisasjon, det at Arendal kommune, selv om kommunen samarbeidet tett med andre aktører, selv hadde kapasitet til å lede an i dette prosjektet og strukturere hvordan samarbeidet skulle være. Struktur står frem som et sentralt funn i studien. Opprettelsen av politisk referansegruppe, prosjektgruppe og «ressurs- og ambassadørgruppe», er strukturelle

grep for å være best mulig organisert for samarbeid, samstyring og i utviklingen av et godt tilbudsdokument. Ser man på virkemiddel-logikker jamfør marked, hierarki og nettverk (Powell, 1990), er det nettopp samarbeid i nettverk som står frem som den fremste logikken i denne beslutningsprosessen.

I det teoretiske uttaket i tabell 2.2, skisseres enkelte forventninger ut ifra teorien om hvilke virkemidler man kan forvente anvendt i de ulike fasene. Med tanke på fremtredende aktører i agendasettingsfasen, finner man at disse har formelle posisjoner som gjør at de kan sette agenda, eksempelvis som ordfører, politiker, næringssjef eller havnesjef. Enkelte av disse sitter også på innsikt og kunnskap om politikkkfeltet, eller i form av at de jobber tett på næringslivet. Man ser også innslag av historiefortelling i den første fasen der man trekker linjer til industrieventyret på Eydehavn med Sam Eyde tilbake på 1900-tallet. Samtidig er ordføreren spesielt fremme i media og uttaler seg og har på mange måter en definisjonsmakt knyttet til sin rolle som ordfører. Agendasettingsfasen handler i stor grad om fremstillingsevne, å ramme dette inn på strategisk måte. Fokuset i denne fasen er raskt på antallet nye arbeidsplasser og hva dette vil bety for verdiskaping i regionen.

I politikkkutformingsfasen forandrer virkemidlene seg i tråd med hvilken type nøkkelaktører som er involvert. I det eksperter, næringsliv og kommunal administrasjon tar over mye av scenen, er det virkemidler som dialog og koordinering som gjør seg gjeldende. Dialog mot Morrow, mot politikere, mot media og befolkningen. Koordinering handler om å strukturere innsatsen og delegere oppgaver inn mot å analysere og klargjøre tilbudsdokumentet. Morten Haakstad skriver også en velformulert kronikk i Agderposten for å ramme inn batterifabrikken. Formuleringsevne synes å være et viktig virkemiddel.

Idet beslutningsfasen setter inn er det ventet at formell posisjon, makt og myndighet står frem som sentrale mekanismer og virkemidler, noe som i stor grad understrekes ut ifra funnene gjort i studien av beslutningsprosessen i Arendal kommune. Samtidig kan man fint trekke inn formuleringsevne her, i og med at denne fasen i stor grad handler om tekst, språk og tale i forberedelse av tilbudsdokumentet og hvordan man kommuniserer denne utad til innbyggerne.

5.6 Omfattende samarbeid mellom offentlige og private aktører

Et viktig funn i agendasettingsfasen i Arendal kommune er for det første den unisone enigheten blant aktører om at batterifabrikken må få høy prioritet og være et satsingsområde. Som næringssjefen utdyper det så var batterifabrikken noe både politisk ledelse, kommuneadministrasjonen, næringslivet og befolkningen ville. Et eksempel er den samlede enigheten blant politikere og i formannskapet. For det andre er det nødvendig å trekke frem samspillet og kommunikasjonen mellom offentlige og private aktører tidlig i prosessen. Den korte og åpne kommunikasjonslinjen mellom ordfører, næringssjef og leder for Næringsforeningen i det batterifabrikken blir lansert, er et godt og illustrerende eksempel på utøvende samarbeid i kommunen som raskt gir felles forståelse av saken og får ballen til å trille. I teorien om samstyring innebærer samarbeid at offentlige myndigheter står sammen med private aktører og frivillig organisasjoner om å utforme og iverksette politikk (Røiseland & Vabo, 2016).

Dette kommer også klart frem i politikktutformingsfasen. Prosjektgruppa som holder i de tekniske detaljene om batterifabrikken, består både av offentlige og private aktører. For å tilegne seg nødvendig informasjon knyttet til rfi-dokumentet fra Morrow Batteries, engasjeres ulike private selskaper og eksperter for å bidra med nødvendig informasjon og ekspertise. Teorien om samskapende innovasjon handler nettopp om at ulike aktører med kunnskap og ressurser kommer sammen for å sikre at en sak blir best mulig belyst og at det utarbeides handlingsalternativer som er gjennomførbare (Torfing, 2019). Dessuten består ambassadørgruppa som kommunen rådfører seg med, av privatpersoner med erfaring fra ulike arbeidsfelt og engasjement.

Det omfattende samarbeidet mellom det offentlig og private virker derfor essensielt for tilnærmingen til batterifabrikken i Arendal kommune. For det første er det å skulle etablere en batterifabrikk et enormt stort prosjekt og vil være krevende å ta stilling til alene. For det andre krever en slik etablering innsikt og kunnskap og nødvendig ekspertise som gjør kommunen avhengig av å stå sammen med andre aktører. Samstyring handler gjerne om prinsipper som gjensidig avhengighet, forhandlinger om avgjørelser og målrettet aktivitet. I Arendal kommune synes det å foreligge en villet gjensidig avhengighet mellom det offentlig og det private i målet om å kunne realisere batterifabrikken, der det også ble lagt opp til at avgjørelser i stor grad skulle gjøres i samarbeid mellom det offentlige og det private

gjennom den opprettede prosjektgruppa. Batterifabrikken utgjorde samtidig et aktivt mål som både fremstod som viktig for det offentlige og det private.

5.7 Erfaring fra tidligere prosesser

Et sentralt funn i studien er hvordan Arendal kommune i senere tid har posisjonert seg inn mot ny næringsvirksomhet og hvordan dette får sterk innvirkning på hvordan kommunen raskt og effektivt setter agenda for batterifabrikken. Prosjekt «Emerald» der man snuste på Elon Musk sin batterisatsning, gjorde at kommunen fikk god trening i hva som ble etterspurt ved en slik type industrietablering. Samtidig med dette starter kommunen en prosess der offentlige og private aktører sammen diskuterer og jobber seg fram mot en næringspolitisk handlingsplan for Arendal kommune. Her stipuleres klare mål og en handlingsplaner for hvordan kommunen skal bli attraktiv for etablering av nytt næringsliv. Et av tiltakene lokalt er å besøke lokale bedrifter for å spille på lag med aktørene i næringslivet. Slik skapes et miljø for samarbeid og god atmosfære mellom det offentlige og det private. Når Morrow Batteries kommer på banen, ligger mye allerede til rette for at agenda kan settes på en måte der man raskt og solid kommer ut av startboksen. Kommunikasjonen og engasjementet i løpet av de første dagene etter lansering av fabrikken, vitner om aktører som umiddelbart drar i samme retning. Kommunen har allerede vært igjennom prosesser som gjør at agenda kan settes på en svært effektiv måte. Samarbeidet mellom det offentlige og næringslivet slår ut med full kraft. Samtidig kan kommunen dra nytte av opptjent erfaring fra prosjekt «Emerald» og ifølge havnesjefen visste man hva batterifabrikk dreide seg om, man var godt skodd og hadde mange av svarene allerede tilgjengelige. Ifølge Cobb & Elder (1972) så vil ofte før-politiske prosesser spille en kritisk rolle for hvilke saker og alternativer som aktualiseres av politisk ledelse og hvilke valg de vil ta.

6. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg analysert beslutningsprosessen i Arendal kommune om å levere tilbudsdokument for lokaliseringen av en ny batterifabrikk på Sørlandet ut ifra oppgavens problemstilling;

«Hvordan kan beslutningsprosessen som ledet frem til vedtak om å levere tomtetilbud til batterifabrikken til Morrow Batteries beskrives og forklares?»

Agendasettingsfasen i Arendal kommune viser at mange aktører har muligheten til å sette agenda i lokal politikkutvikling. I tilnærmingen til batterifabrikken til Morrow Batteries, er det spesielt ledere i posisjon som tar tak i saken. Dette inkluderer ordføreren, nærings sjefen, rådmannen, havnesjefen og lederen for Næringsforeningen. Samtidig er næringslivet på ballen og Agderposten er som mediekanal tett knyttet til prosessen fra første stund der både enkeltindivider, næringsliv og politikere får uttale seg. I politikktutformingsfasen ser man inntoget at nye nøkkelaktører i form av eksperter, bedrifter og kommunal administrasjon, samt opprettelsen av ulike prosjektgrupper som har betydning for sakens fremgang. I beslutningsfasen er det kommunale politikere og kommunal administrasjon som er nøkkelaktører, men det skal samtidig påpekes at prosjektgruppa som opprettes i Arendal kommune og som er svært delaktige i den endelige beslutningen, også bestod av representanter fra næringslivet.

Et sentralt funn i beslutningsprosessen i Arendal kommune er for det første det sterke samarbeidet mellom ulike aktører på tvers av sektorer i kommunen. Åpenheten og kommunikasjonen mellom politisk ledelse og administrasjonen i Arendal kommune og det private næringslivet synes å være en sentral nøkkel for kommunens engasjement og effektive fremstøt i å sette agenda for batterifabrikken. Et annet sentralt funn, er hvordan Arendal kommune drar nytte av tidligere erfaring inn i dette prosjektet. Det faktum at kommunen noen år i forveien jobbet med et tilsvarende prosjekt, gjorde at kommunen var godt forberedt på hva batterifabrikk ville innebære av tekniske spørsmål og krav. I tillegg hadde kommunen i 2017 lansert en næringspolitisk handlingsplan for å legge til rette for ny næring i samarbeid med næringslivet. Det innebar eksempelvis å regulere mer næringsareal og ikke minst å dra på bedriftsbesøk i regionen. Slik styrket Arendal kommune seg i å posisjonere seg for ny næringsvirksomhet.

I oppgaven har jeg også avdekket hvordan batterifabrikken blir innrammet i prosessen. Det er tre aspekter som mer spesifikt står frem. Den første er fokuset på arbeidsplasser og hvordan etablering av batterifabrikk vil skape muligheter for sysselsetting i regionen. Den andre vinklingen går på det grønne skiftet og hvordan batterifabrikken fremmer grønn industri og grønn energi. Den tredje innrammingen av saken fremstiller kommunen som en base for internasjonalt næringsliv, med et godt samarbeid mellom det offentlige og det private og med sterk tilgang til god kompetanse. Hva angår batterifabrikken og hvordan den vil løse levekårsproblemer og andre sosiale utfordringer, er dette aspekter som blir holdt utenfor agenda og kommunikasjonskanalene. Istedenfor vinkles batterifabrikken langs de nevnte linjene for sysselsetting, grønn næring og internasjonalt næringsliv.

Kingdon`s strømingsteori gir også et viktig bidrag til å forstå hvordan Arendal kommune lyktes i å sette agenda og hvordan de jobbet seg frem til et endelig tilbudsdokument. I det *Morrow Batteries* lanseres, skapes plutselig et mulighetsvindu, der de underliggende problemene knyttet til levekår og sysselsetting, kobles sammen med visjonen om vekst og verdiskapning i kommunen og den positive trenden i tiden knyttet til klima og miljø. Dette gir en sterk grobunn for å sette agenda i Arendal kommune der både det offentlige og det private ser mulighetene i det batterifabrikken lanseres.

I videre studier av beslutningsprosesser tyder funnene fra denne studien på at man med fordel kan ta teoretisk høyde for betydningen av tidligere erfaringer og innarbeidede praksiser. I en kommune vil man stå bedre rustet for å kunne gjennomføre effektive beslutningsprosesser dersom man setter inn tiltak for å tilnærme seg aktuelle politikkområder av betydning for kommunen. I Arendal kommune var man opptatt av å trene seg i å samarbeide med næringslivet og man satte seg tydelige mål gjennom en næringspolitisk handlingsplan. Slik satte kommunen en kurs for hvordan man skulle skape ny næringsvirksomhet. Det ble innarbeidet praksiser i forhold til bedriftsbesøk og jevnlig møter med Næringsforeningen, og man hadde et genuint ønske om å regulere nye områder til næringsvirksomhet. Samtidig ga tilnærmingen til batteriprojektet «Emerald» en verdifull erfaring kommunen kunne spille på når *Morrow Batteries* ble lansert. Det synes viktig i tilnærmingen til politikkområder at det ligger stor betydning i å stake ut en klar kurs, innarbeide seg gode praksiser og få med seg erfaring på veien.

Et annet aspekt er den strukturelle tilnærmingen til beslutningsprosessen i Arendal kommune. Ved siden av samarbeidet mellom offentlige og private aktører og betydningen av å jobbe i nettverk, gjør kommunen noen strukturelle grep som er viktige for en effektiv beslutningsprosess. For det første skiller man ut en egen gruppe blant politikere i bystyret som skal være et bindeledd mot administrasjonen og prosjektgruppa. For det andre er dannelsen av prosjektgruppa bestående av ledere innen administrasjonen og næringsliv viktig for å ta systematisk tak i de ulike sidene av saken som måtte belyses. For det tredje samles alle interessenter som har vist interesse for prosjektet i en «ressurs- og ambassadørgruppe». Slik tegnes en tydelig modell for kommunikasjonslinjer og gjør at man effektivt kan tilnærme seg batterifabrikken. Strukturelle grep fremstår som et viktig virkemiddel i fasene for agenda og politikkutforming.

Litteraturliste:

- Aberbach, J., & Rockman, B. (2002). Conducting and Coding Elite Interviews. . *Political Science and Politics*, 35(4), 673-676. <https://doi.org/10.1017/S1049096502001142>
- Adcock, R., & Collier, D. (2001). Measurement Validity: A Shared Standard for Qualitative and Quantitative Research. *American Political Science Review*, 95(3), 529-546. <https://doi.org/10.1017/S0003055401003100>
- Agderposten. (2020a, 3.juni). Skal det bli batterifabrikk øst i Agder, må ordførerne bli enige raskt. *Agderposten*. <https://www.agderposten.no/meninger/i/ab1n45/skal-det-bli-batterifabrikk-oest-i-agder-maa-ordfoererne-bli-enige-raskt>
- Agderposten. (2020b, 26.mai). Uansett hvor batterifabrikken blir liggende, kan den bli en «gamechanger» for landsdelen. *Agderposten*. <https://www.agderposten.no/meninger/i/4ojkoE/uansett-hvor-batterifabrikken-blir-liggende-kan-den-bli-en-gamechanger-for-landsdelen>
- Andersen, S. S. (2006). Aktiv informantintervjuing. *Norsk Statsvitenskapelig tidsskrift*, 22(3), 278-298. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2936-2006-03-03>
- Arendal kommune. (2017). *Næringspolitisk handlingsplan 2017 - 2023* [Brosjyre]. https://www.arendal.kommune.no/_f/p1/i06070f81-ac11-4125-bb7d-0cae6e2c1990/naringspolitisk_handlingsplan_arendal_kommune.pdf
- Arendal kommune. (2020a). *Dette tilbyr vi Morrow Batteries i Arendal* [Video]. <https://www.youtube.com/watch?v=tkoJLoAaCXo>
- Arendal kommune. (2020b). *Etablering av Batterifabrikk i Arendal*. (17/627-753). Arendal Havnevesen Retrieved from <https://einnsyn.no/api/v2/fil?iri=http://data.einnsyn.no/177d82d3-92f9-4a84-a90d-49029f22c5db>
- Arendal kommune. (2020c). *Hvilke strategier brukte Arendal for å vinne kampen om Morrow?* [PowerPoint – lysbilder].
- Arendal kommune. (2020d). *Morrow - Eyde Energipark, Arendal* [Brosjyre]. Arendal kommune, Arendal Havn, Arendal Næringsforening, & Arendal Eiendom.
- Arendal kommune. (2020e). *Møteinnkalling. Formannskapet*. Arendal kommune Retrieved from <https://einnsyn.no/api/v2/fil?iri=http://data.einnsyn.no/a2007064-241b-42bf-bcf3-309b83fc317a>

- Arendal kommune. (2020f). *Møteinnkalling. Formannskapet.*: Arendal kommune Retrieved from <https://einnsyn.no/api/v2/fil?iri=http://data.einnsyn.no/afef7d3a-55a6-4f79-a3d2-02d63f46ec84>
- Arendal kommune. (2020g). *Møteprotokoll. Formannskapet.*: Arendal kommune Retrieved from <https://einnsyn.no/api/v2/fil?iri=http://data.einnsyn.no/49a5e8fe-47c5-4f27-becf-63fe506302a9>
- Arendal kommune. (2023, 28. mai). *Arendals historie*. Arendal kommune. <https://arendal300.no/arendals-historie/>
- Arendal Næringsforening. (2020, 9.oktober). *Arendal kommune er med videre i kampen om Morrow Batteries*. Arendal Næringsforening. <https://www.arendalnaeringsforening.no/aktuelt/2020/morrow-batteries/>
- Baldersheim, H., & Rose, L. E. (2014). *Det kommunale laboratorium* (3. ed.). Fagbokforlaget.
- Ballestad, A. G. (2020, 11. august). Batterifabrikken vil bety mye for Arendal, uansett hvor den blir liggende. *Agderposten*. <https://www.agderposten.no/naeringsliv/i/q1pIJ0/batterifabrikken-vil-bety-mye-for-arendal-uansett-hvor-den-blir-liggende>
- Barzelay, M. (2006). Introduction: The process dynamics of public management policymaking. *International public Management Journal*, 6(3), 251-282.
- Baumgartner, F., & Jones, B. (1993). *Agendas and instability in American politics*. University of Chicago Press.
- Berg, P. Y. (2020, 30.mai). Varsler beste tilbud og kamp om batterifabrikk. *Agderposten*. <https://www.agderposten.no/nyheter/i/VPIJGW/varsler-beste-tilbud-og-kamp-om-batterifabrikk>
- Berg, P. Y., & Ballestad, A. G. (2020, 8.juni). Her er Arendals batteritomt-kandidater. *Agderposten*. <https://www.agderposten.no/naeringsliv/i/8JI0XE/her-er-arendals-batteritomt-kandidater>
- Brewer, G. D., & DeLeon, P. (1983). *The Foundations of Policy Analysis*. Dorsey.
- Brunsson, K., & Brunsson, N. (2015). *Beslutninger*. Cappelen Damm.
- Bryman, A. (2015). *Social Research Methods* (4. ed.). Oxford University Press.
- Bukve, O. (2021). *Forstå. Forklare. Forandre. Om design av samfunnsvitenskaplege forskningsprosjekt*. (2 ed.). Universitetsforlaget.

- Cobb, R., Ross, J. K., & Ross, M. (1976). Agenda building as a Comparative political Process. *American Political Science Review*, 70(1), 126-138.
<https://doi.org/https://doi.org/10.2307/1960328>
- Cobb, R. W., & Elder, C. D. (1972). *Participation in American Politics: The Dynamics of Agenda-Building*. Allyn and Bacon.
- Collier, D. (2011). Understanding Process Tracing. *Political Science and Politics* 44(4), 823-830. <https://doi.org/10.1017/S1049096511001429>
- Coppedge, M. (1999). Thickening Thin Concepts and Theories: Combining Large N and Small in Comparative Politics. *Comparative Politics*, 31(4), 465-476.
<https://doi.org/10.2307/422240>
- de Vrese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information design journal & document design*, 13(1), 51-62. <https://doi.org/10.1075/idjdd.13.1.06vre>
- Dye, T. (2017). *Understanding Public Policy* (15. ed.). Prentice-Hall.
- Ekeberg, L. (2020, 20.mai). – Fantastisk grønn nyhet for Agder. *Agderposten*.
<https://www.agderposten.no/naeringsliv/i/JQW8PX/fantastisk-groenn-nyhet-for-agder>
- Ekeberg, L., & Flaa, J. (2020, 21.mai). Batterifabrikk til fem mrd. kan gi flere tusen arbeidsplasser. *Agderposten*.
<https://www.agderposten.no/naeringsliv/i/zE52Rw/batterifabrikk-til-fem-mrd-kan-gi-flere-tusen-arbeidsplasser>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- EydeCluster. (2023a). *Agder Batteri*. Eyde Cluster.
<https://www.eydecluster.com/no/innsatsomraader/batteriverdikjede/agder-batteri/>
- EydeCluster. (2023b). *Om Eyde-klyngen*. Eyde Cluster.
<https://www.eydecluster.com/no/om-eyde-klyngen/>
- Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245. <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>
- Fløde, V. (2020, 19. august). Ble ikke enige om én felles batteritomt. *Agderposten*.
<https://www.agderposten.no/nyheter/i/kEW9o9/ble-ikke-enige-om-en-felles-batteritomt>
- Gephardt, R. (2004). What is qualitative research and why is it important? *Academy of Management Journal*, 7, 454-462. <https://doi.org/10.5465/amj.2004.14438580>

- Gerring, J. (2004). What Is a Case Study and What Is It Good for? *American Political Science Review*, 98(2), 341-354. <https://doi.org/10.1017/S0003055404001182>
- Hjelmeland, S. (2020). *Sosiale medier og agendasetting* [Master, Universitetet i Agder].
- Hood, C. (1983). *The Tools of Government*. MacMillan.
- Howlett, M., & Cashore, B. (2009). The Dependent Variable Problem in the Study of Policy Change: Understanding Policy Change as a Methodological problem. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 11(1), 33-46.
- Howlett, M., Ramesh, M., & Perl, A. (2009). *Studying Public Policy. Policy Cycles & Policy Subsystems*. (3. ed.). Oxford University Press.
- Haakstad, M. (2020, 3. august). Arendal: Perfekt for ny batterifabrikk. *Agderposten*. <https://www.agderposten.no/meninger/i/zE5BzK/arendal-perfekt-for-ny-batterifabrikk>
- Jacobsen, D. I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? - Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (4. ed.). Cappelen Damm Akademisk.
- Jacobsen, D. I., & Thorsvik, J. (2019). *Hvordan organisasjoner fungerer* (5. ed.). Fagbokforlaget.
- Jacoby, W. G. (2000). Issue Framing and Public Opinion on Government Spending. *American Journal of Political Science*, 44(4), 750-767. <https://doi.org/10.2307/2669279>
- Jenssen, A. (2020, 23.mai). Ny vei til Arendal Havn: Neste etappe er viktig. *Agderposten*, s.19.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk administrative fag* (3 ed.). Abstrakt Forlag.
- Justesen, L., & Mik-Meyer, N. (2010). *Kvalitative metoder i organisations- og ledelsesstudier*. Hans Reitzels Forlag.
- King, G., Keohane, R. O., & Verba, S. (1994). *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. (STU - Student edition ed.). Princeton University Press.
- Kingdon, W. J. (2003). *Agendas, Alternatives and Public Policies* (2. ed.). Longman.
- Klaussen, M., Manbari, Z., & Sundsdal, S. (2020, 20.mai). Vil bygge batterifabrikk til over fem milliarder kroner. *NRK Sørlandet*. <https://www.nrk.no/sorlandet/vil-bygge-batterifabrikk-til-over-fem-milliarder-kroner-1.15023860>

- Knaggård, Å. (2015). Forum Section: Theoretically Refining the Multiple Streams Framework. The Multiple Streams Framework and the problem broker. *European Journal of Political Research*, 54, 450-465. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12097>
- Kommuneplantutvalget. (2020). *Agderparken Øst Heftingsdalen, forslag til detaljreguleringsplan*. (19/2149-9). Arendal Kommune Retrieved from <https://einnsyn.no/api/v2/fil?iri=http://data.einnsyn.no/d067031d-ecac-4f19-b555-598b3c139aca>
- Leech, B. (2002). Asking questions: Techniques for Semistructured Interviews. . *Political Science and Politics*, 35(4), 665-668. <https://doi.org/10.1017/S1049096502001129>
- Lindblom, C. (1959). The science of "muddling through". *Public Administration Review*, 19(2), 79-88. <http://urban.hunter.cuny.edu/~schram/lindblom1959.pdf>
- Ljøstad, A., E. (2020, 23.mai). Batterifabrikken – En gladnyhet av dimensjoner. *Agderposten*, s.19.
- March, J., & Simon, H. (1958). *Organizations*. John Wiley & Sons.
- McCombs, M. (2005). A Look at Agenda-setting: past, present and future. *Journalism Studies*, 6(4), 543-557. <https://doi.org/10.1080/14616700500250438>
- Mehl, S., H. (2020, 20. august). Hemmelighetskremmeri rundt Arendals batteritomt: Ordfører lukket orienteringsmøte. *Agderposten*. <https://www.agderposten.no/nyheter/i/4oj4Va/hemmelighetskremmeri-rundt-arendals-batteritomt-ordfoerer-lukket-orienteringsmoete>
- Menon Economics. (2022). *RINGVIRKNINGER OG SAMFUNNSEFFEKTER AV MORROWS ETABLERING I ARENDALSREGIONEN*. <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-54-Samfunnsanalyse-Morrows-etablering.pdf>
- NTB. (2022, 26. september). *Statsministeren la ned grunnsteinen for ny batterifabrikk i Arendal*. Dagsavisen. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2022/09/26/statsministeren-la-ned-grunnsteinen-for-ny-batterifabrikk-i-arendal/>
- Nærings- og fiskeridepartementet. (2022a). *Norges batteristrategi* (W-0042 B). https://www.regjeringen.no/contentassets/a894b5594dbf4eccbec0d65f491e4809/batteristrategien_web2.pdf
- Nærings- og fiskeridepartementet. (2022b). *Veikart - Grønt Industriløft* (W-0043 B). https://www.regjeringen.no/contentassets/1c3d3319e6a946f2b57633c0c5fcc25b/veikart_skisse_uu_ja.pdf

- Olje- og energidepartementet nr. 36 (2020-2021). (2021). *Meld. St. 36 - melding til Stortinget. Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/3d9930739f9b42f2a3e65adadb53c1f4/no/pdfs/stm202020210036000dddpdfs.pdf>
- Osborne, S. P. (2006). The New Public Governance? *Public Management Review*, 8(3), 377-387. <https://doi.org/10.1080/14719030600853022>
- Osborne, S. P. (2009). Introduction - The (New) Public Governance: a suitable case for treatment? In S. P. Osborne (Ed.), *The New Public Governance. Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*. (pp. 1-16). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203861684>
- Powell, W. (1990). Neither Market nor Hierarchy: Networks Forms of Organization. *Research in Organizational Behaviour*, 12, 295-336. https://web.stanford.edu/~woodyp/powell_neither.pdf
- Regjeringen.no. (2021, 8. desember). *Det grønne skifte*. Klima- og miljødepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/det-gronne-skiftet/id2879075/>
- Regjeringen.no. (2023, 28. mai). *Sammen om sentrum*. Kommunal- og distriktsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/sammen-om-sentrum/id2680842/?ch=8>
- Roberts, N. C. (2000). Wicked Problems and Network Approaches to Resolution. *International Public Management Review*, 1(1), 1-19. <http://www.economy4humanity.org/commons/library/175-349-1-SM.pdf>
- Roksvåg, S. B. (2020, 22. desember). Her leverer de tilbudet som vinner kampen om batterifabrikken. *Agderposten*. <https://www.agderposten.no/naeringsliv/i/wA65qP/her-leverer-de-tilbudet-som-vinner-kampen-om-batterifabrikken>
- Røiseland, A., & Vabo, S. I. (2016). *Styring og samstyring - governance på norsk* (2. ed.). Fagbokforlaget.
- Schultz, J. (2020, 20. mai). Bjørn Rune Gjelsten vil bygge batterifabrikk på Sørlandet til over 20 milliarder kroner. *Dagens Næringsliv*. https://www.dn.no/industri/bjorn-rune-gjelsten/sorlandet/osterdalen/bjorn-rune-gjelsten-vil-bygge-batterifabrikk-pa-sorlandet-til-over-20-milliarder-kroner/2-1-810956?_l=

- Sintef. (2019). *Nye muligheter for verdiskaping i Norge*.
<https://www.sintef.no/contentassets/5818f12cfe5a477e96221b99cf154500/rapport-nye-muligheter-for-verdiskaping-i-norge.pdf>
- Thomas, H. G. (2001). Towards a New Higher Education Law in Lithuania: Reflections on the Process of Policy Formulation. *Higher Education Policy*, 14(3), 213-223.
- Timmermans, A., & Bleiklie, I. (1999). Institutional Conditions for Policy Design: Types of Arenas and Rules of the Game. *ECPR Joint Sessions of Workshops*, 1-28.
https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/22455890/Institutional_Conditions_for_Policy_Design.pdf
- Torring, J. (2019). Collaborative innovation in the public sector: the argument. *Public Management Review*, 21(1), 1-11. <https://doi.org/10.1080/14719037.2018.1430248>
- Vabo, I. S., Klausen, J. E., & Askim, J. (2020). *Offentlig Politikk*. Universitetsforlaget.
- Yin, R. K. (1984). *Case study research. Design and Methods*. Sage.
- Zahariadis, N., & Exadaktylos, T. (2016). Policies that Succeed and Programs that Fail: Ambiguity, Conflict and Crisis in Greek Higher Education. *Policy Studies Journal*, 44(1), 59-82. <https://doi.org/10.1111/psj.12129>

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

26.05.2023, 13:04

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Masteroppgave Statsvitenskap og Ledelse UiA](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
624676

Vurderingstype
Standard

Dato
30.01.2023

Prosjekttittel

Masteroppgave Statsvitenskap og Ledelse UiA

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag

Prosjektansvarlig

Charlotte Kiland

Student

Christian Lysaker

Prosjektperiode

01.01.2023 - 01.09.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige
Særlige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)
Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 01.09.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

TYPE PERSONOPPLYSNINGER

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om politisk oppfatning.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.)

Personvern tjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Informasjonsskriv med samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Agendasetting i lokal politikkutvikling»

- **En studie av agendasettingsfasen i Arendal kommune om å bli med i lokaliseringkampen av batterifabrikken til Morrow Batteries**

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å diskutere og analysere hvordan agenda settes for lokal politikkutvikling med mål om å fremme vekst og utvikling i lokalsamfunnet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet inngår i masterstudiet innen Statsvitenskap og Ledelse ved Universitetet i Agder. Oppgavens omfang tilsvarer omtrent 60-80 sider.

Oppgaven omhandler agendasetting i en lokalpolitisk kontekst. Mer konkret tar studien for seg ulike aktørers dagsordenmakt i å sette agenda og ser på betydningen av hvordan innramming av saker påvirker lokal politikkutvikling. Studien belyser agendasettingsfasen i Arendal kommune om å bli med i lokaliseringkampen om batterifabrikken til Morrow Batteries og søker å belyse hvilke aktører som involveres, hvordan saken har blitt fremstilt og hvilke arenaer som er fremtredende. Tematikken er særlig aktuell da den kan gi interessant kunnskap og innsikt om kommunale prosesser med mål om å skape verdier og grobunn for ny næringsutvikling i lokalsamfunnet.

Overordnet problemstilling for prosjektet:

«Agendasetting i lokal politikkutvikling»

- **En studie av agendasettingsfasen i Arendal kommune om å bli med i lokaliseringkampen av batterifabrikken til Morrow Batteries**

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Agder er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Ved siden av dokumentanalyse, vil forskningsprosjektet i stor grad basere seg på dybdeintervjuer med nøkkelinformanter. Dette innebærer en strategisk utvelgelse av

personer med særlig innsikt og kunnskap i saken og som kan belyse de spørsmålene jeg søker mer innblikk i. Aktuelle informanter til prosjektet vil være personer fra lokal politikk og administrasjon, representanter fra næringsliv, interesseorganisasjoner og media.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer dette et intervju som vil ta deg ca. 40 minutter. Det er et semistrukturert intervju med bruk av intervjuguide som tar for seg temaer med hovedspørsmål og oppfølgingsspørsmål. Informasjonen blir registrert gjennom notater og lydopptak, dersom du godkjenner dette, og siden transkribert. Intervjuet vil handle om agendasetting i lokalpolitisk kontekst og tar for seg agendasettingsfasen i Arendal kommune for lokalisering av batterifabrikken til Morrow Batteries.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Christian Lysaker (student) og Charlotte Kiland (veileder) ved Universitet i Agder, vil ha tilgang til informasjonen.
- Personopplysninger, f.eks. navn og kontaktopplysninger vil jeg erstatte med en kode som lagres på en egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Mange av informantene i dette forskningsprosjektet innehar posisjoner innen den aktuelle kommunen som ikke lar seg anonymisere. Med bakgrunn i posisjon eller kobling til enten politikk, administrasjon, næringsliv, media og agendasetting lokalt, vil fullstendig anonymitet være vanskelig å ivareta. Dersom deltakere ikke ønsker å gjenkjennes, vil jeg søke at kravene til anonymitet følges opp i publikasjonen.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes innen 01.09.2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandørs personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Agder ved Charlotte Kiland, epost: charlotte.kiland@uia.no eller christial@student.uia.no
- Vårt personvernombud: Trond Hauso, epost: trond.hauso@uia.no

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester ta kontakt på:

- Epost: personverntjenester@sikt.no, eller telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Charlotte Kiland
(Forsker/veileder)

Christian Lysaker
(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Agendasetting i lokal politikktutvikling – En studie av agendasettingsfasen i Arendal kommune om å bli med i lokaliseringsskampen av batterifabrikken til Morrow Batteries* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

- at informasjon fra intervjuet blir brukt i endelig publikasjon
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide politikere

Intervjuguide - politikere

Tema 1: Bakgrunn

- Kan du fortelle litt om hvilke roller/stillinger/verv du har hatt de siste årene?
- Hvor lenge har du vært engasjert i nåværende stilling/rolle?

Tema 2: Agendasetting i lokal politikkutvikling

- Hvordan opplevde du agendasettingsfasen vedrørende batterifabrikken til Morrow Batteries?
 - Når er din oppfatning at ideen og saken om batterifabrikken kom på agenda?
 - Hvem vil du si var de viktigste initiativtakerne?
- **Når kom saken formelt opp på den politiske agendaen?**
 - Hvilken aktør / hvilket fora satte agenda?
 - Hva var din første reaksjon til saken?
 - Hvordan forholdt ditt eget parti seg til batterifabrikken?
- **I hvilken grad ble saken diskutert innad i bystyret/formannskapet?**
 - Hvilke partier var for og hvilke var imot?
 - Hva ble diskutert? Hvilke argumenter ble trukket frem?
 - Omfanget av aktører / formelle og uformelle arenaer for politisk makt og strategi
 - Hva ble bystyrets konklusjon?
 - Hva var de viktigste begrunnelsene for å bli søknadskommune for fabrikk?
- **Hvilke grep tok bystyret for å fremme saken om batterifabrikken?**
 - Hvem bestod politisk referansegruppe av og hvordan jobbet denne?
 - Hvordan ble bystyret / formannskapet involvert?

Tema 3: Innramming i agendasettingsfasen

- **Hvordan velger bystyret å fremstille saken overfor befolkningen i kommunen?**
 - Hvilke sider ved etablering av batterifabrikken trekkes frem?
 - Hvordan prøves saken å selges inn?
 - Hvordan brukes media for å sette agenda?
 - På hvilken måte søker man å stå sammen med andre aktører for å fremme saken? (næringsliv, private aktører, interesseorganisasjoner, policyentreprenører...)
 - Forandrer medieoppslag og mobilisering i sosiale medier fremstillingen som kommunen bruker underveis i agendafasen?

- **I agendasettingsfasen, hvilke andre aktører vil du si er fremtredende i å sette agenda for batterifabrikken?**
 - Hvordan fremstiller disse aktørene saken? Hvordan vinkles batterifabrikken?
 - Er det enkeltpersoner/aktører som særlig fremmer saken som policyentreprenører?
 - Hvilke sider legger disse vekt på?
 - Hvilke aktører mener du hadde størst dagsordenmakt?

Tema 3: Agendasettingsfasen og mulighetsvinduer i forhold til politikk og behov i kommunen

- **Hvorfor får batterifabrikken så stor oppmerksomhet?**
 - På hvilken måte sammenfaller batterifabrikken med ønskelig politikk i kommunen?
 - Hvordan tenker du at batterifabrikken bygger opp om næringslivsplanen for 2017-2023?
 - På hvilken måte sammenfaller batterifabrikken med de behov som finnes i kommunen?
 - Hvilke problemer kan batterifabrikken være med å løse?

- **Fremstår agendasettingsfasen om å bli kandidat for lokalisering av batterifabrikken som en rasjonell og strukturert prosess/fase eller som en mer kaotisk og uoversiktlig prosess/fase der utfall er mer tilfeldig?**
 - Er agendasettingsfasen preget av kaos eller av oversikt og styrbarhet?
 - Hvor stor betydning hadde agendasettingsfasen for at Arendal kommune fikk tilslag på lokalisering av batterifabrikken?
 - Hvilken betydning mener du innramming av saken hadde for dette?

Tema 4: Morrow Batteries

- **Hvordan tenker du Morrow Batteries setter Arendal på kartet?**
 - Hvilke fordeler vil fabrikken ha for videre utvikling og vekst i regionen?

- **Hva kan vi lære av prosessen med å sette fabrikken på agenda?**
 - Er det andre sider av saken du mener er relevante å trekke frem?

Vedlegg 4: Intervjuguide politisk administrasjon / privat sektor

Intervjuguide – offentlig administrasjon/privat sektor

Tema 1: Bakgrunn

- Kan du fortelle litt om hvilke roller/stillinger/verv du har hatt de siste årene?
- Hvor lenge har du vært ansatt i nåværende stilling?
- Hva går denne stillingen ut på?

Tema 2: Agendasetting i lokal politikkutvikling

- **Hvordan har du opplevd agendasettingsfasen vedrørende batterifabrikken til Morrow Batteries i Arendal kommune?**
 - Når er din oppfatning at ideen og saken om batterifabrikken kom på agenda?
 - Hvem vil du si var de viktigste initiativtakerne?
- **I hvilken grad ble batterifabrikken satt på agenda i egen administrasjon/foretak?**
 - Hva ble diskutert? Hvilke argumenter ble trukket frem?
 - Hva var de viktigste begrunnelsene for at Arendal kommune burde bli eller ikke bli søknadskommune for fabrikken?

Tema 3: Innramming i agendasettingsfasen

- **Hvordan velger dere å fremstille saken overfor den politiske arena?**
 - Hvilke kommunikasjonslinjer brukte dere mot politikere/bystyret?
 - Hvordan vil du beskrive dialogen, interaksjonen og samarbeidet med det politiske nivået?
 - Hvilke sider ved etablering av batterifabrikken trekkes frem?
 - Hvordan prøvde dere å kommunisere deres side av saken?
- **Hvordan velger dere å fremstille saken utad / overfor lokalbefolkningen?**
 - Hvilke sider ved etablering av batterifabrikken trekkes frem?
 - Hvordan prøves saken å selges inn?
 - Hvordan brukte dere media for å sette agenda?
 - På hvilken måte søker man å stå sammen med andre aktører for å fremme saken? (næringsliv, private aktører, interesseorganisasjoner, policyentreprenører...)
- **I agendasettingsfasen, hvilke andre aktører vil du si er fremtredende i å sette agenda for batterifabrikken?**
 - Hvordan fremstiller disse aktørene saken? Hvordan vinkles batterifabrikken?
 - Er det enkeltpersoner/aktører som særlig fremmer saken som policyentreprenører?
 - Hvilke sider legger disse vekt på?

- Hvilke aktører mener du hadde størst dagsordenmakt?

Tema 3: Agendasettingsfasen og mulighetsvinduer i forhold til politikk og behov i kommunen

- **Hvorfor får batterifabrikken så stor oppmerksomhet?**
 - På hvilken måte sammenfaller batterifabrikken med ønskelig politikk og næringsutvikling i kommunen?
 - Hvordan tenker du at batterifabrikken bygger opp om kommunens næringslivsplan for 2017-2023?
 - På hvilken måte sammenfaller fabrikken med de behov som finnes i kommunen?
 - Hvilke problemer kan batterifabrikken være med å løse?
- **Fremstår agendasettingsfasen om å bli kandidat for lokalisering av batterifabrikken som en rasjonell og strukturert prosess/fase eller som en mer kaotisk og uoversiktlig prosess/fase der utfall er mer tilfeldig?**
 - Er agendasettingsfasen preget av kaos eller av oversikt og styrbarhet?
 - Hvor stor betydning hadde agendasettingsfasen for at Arendal kommune fikk tilslag på lokalisering av batterifabrikken?
 - Hvilken betydning mener du innramming av saken hadde for dette?

Tema 4: Morrow Batteries

- **Hvordan tenker du Morrow Batteries setter Arendal på kartet?**
 - Hvilke fordeler vil fabrikken ha for videre utvikling og vekst i regionen?
- **Hva kan vi lære av prosessen med å sette fabrikken på agenda?**
 - Er det andre sider av saken du mener er relevante å trekke frem?

Vedlegg 5: RFI (request-for-information) Morrow Batteries

Navn på lokasjon:

Kontaktperson og stilling:

Kontaktinfo (Mail/tlf):

Levert dato:

Tomtens Størrelse	Atributt	Tomtens forfatning	Merknad
	Areal (Primær)		
	Areal (sekundær)		
Krafttilførsel	Krafttilførsel		
	Avstand til sentralnettstasjon (km)		
	Redundans		
	Har tomten egen trafostasjon?		
Regulering	Er tomten næringsområde i kommuneplanen? (ja/nei)		
	Regulering		
	Tidshorisont for ferdig regulering		
	Maks tillat byggehøyde		
	Tomtens grad av utnyttning %-BYA		
	Har tomten utslippstillatelse for prosessvann?		
	Er utslipp fra industrivirksomhet konsekvensutredet i en gjeldende reguleringsplan? (Ja/Nei)		
	Har det vært næringsvirksomhet på tomten tidligere? (Ja/Nei) Hvis Ja; Hva slags virksomhet?		
	Har tomten vedtatt reguleringsplan for industriformål?		
	Er det virksomhet i nærområdet som må hensyntas særskilt?		
	Foreligger det servitutter eller andre kjente forhold av betydning for bruk av tomten til industrivirksomhet?		
Naturgrunnlag	Miljø og økologi		
	Er det forhold vedrørende naturgrunnlag/Miljømessige forhold som må hensyntas særskilt? Ja/nei (spesifiser under merknad)		
	Er det fredete kulturminner på eller ved tomten, forurensing i grunnen eller andre miljøforhold som må hensyntas særskilt?		
	Er det flomfare, rasfare, kvikkleire eller andre kjente risiki på tomten?		
Infrastruktur	Er det veiadkomst til tomten?		
	Hva slags vei?		
	Avstand til nærmeste flyplass med internasjonale avganger		
	Er tomten bebygd idag?		
	Hvis ja, hva slags?		
	Telecom		
	Vann og Avløp		
	Vanntilførsel for prosessvann		
	Transport-avstand til nærmeste flyplass (km)		
	Transport-avstand til nærmeste godshavn (km)		
	Antall inbyggere i 60km kjøreradius		
	Avstand til universitet		
	Er det forhold relatert til naboskap, som er relevant?		
	Er det næringsvirksomhet på nabetomt?		
	Risiko for flom, ras og lignende		

Forklaring og utfyllelse av tabell:

Under følger veiledning i utfylling av tabellen. Vi ber om at dokumentet fylles ut i korthet, og at det fremlegges korrekte opplysninger om tomtens nåværende forfatning. Dersom det er behov for videre forklaring vedrørende ett eller flere punkter, bes dette skrives under "merknad". Har dere ytterligere behov for å utdype angående ett eller flere krav, kan dette skrives i eget dokument levert som vedlegg. Det skal da henvises til dokumentet under "merknad".

I den grad lokasjoner befinner seg i umiddelbar nærhet, oppfordres kommune/grunneiere å samarbeide. Morrow ønsker å forholde seg til en enkelt kontaktperson.

Tomtens Størrelse

Areal:

Tomten bør ha en total overflate på 500-700 dekar.

Dersom deler av tomten er tilgjengelig per nå, skal dette skrives under **primærareal**.

Dersom det er mulighet for en større overflate i fremtiden, skal dette skrives under **sekundærareal**. Det må spesifiseres under "merknad" hvorfor deler av tomten listes som **sekundærareal**.

Krafttilførsel

Krafttilførsel: Hvor mye kraft er tilgjengelig i området (per nå), målt i MW. For en fullskala fabrikk ønsker vi opptil 200 - 300 MW. Dersom et slikt volum ikke er tilgjengelig ved tomten, kan fremtidige konsesjoner og reguleringsplaner om fremtidig utbygging sendes ved.

Dersom tomten ikke møter målet på 200-300MW, kan lavere krafttilførsel på 70MW (og oppover) også være av interesse. Det vil da være behov for fremtidig utvidelse av krafttilgang. Utbygningsplan bør dermed inkluderes som vedlegg, og inneholde tidsperspektiv + estimert kost for å bygge ut krafttilgang til 320 MW.

Redundans: svares med "ja" eller "nei".

Krafttilgang: svares med "x MW" og skal gjenspeile tomtens nåværende krafttilgang. Fremtidige utbygningsplaner nevnes under "merknad".

Avstand til sentralnettstasjon: skal skrives i x km luftlinje. Selv om tomten per nå ikke har krafttilgang, kan nærhet til sentralnettstasjon likevel gjøre tomten meget aktuell for Morrow.

Regulering: Det vil foregå prosessindustri på tomten. Det er dermed en fordel dersom tomten er ferdig regulert for næring/industri. Dersom tomten er uregulert men prosess er igang, må dette spesifiseres under "merknad". Her skal regulert areal og uregulert areal spesifiseres. Fremtidig regulert areal skal også nevnes.

Dersom enkelte punkter krever utdypet svar, henvis til vedlegg under merknad.

Det bes opplyst om reguleringsplanen er en områderegulering, og hvorvidt det er stilt krav til detaljregulering.

Naturgrunnlag

Miljø og Økologi: Informasjon angående naturmangfold og arkeologiske undersøkelser. At naturmangfoldet er vurdert/konsekvensutredet er viktig for oss ift. miljøperspektivet.

Eventuelle konsekvensutredninger eller undersøkelser eller lignende bekreftelse fra relevante fagpersoner bes legges ved. Dersom det ikke er foretatt undersøkelser av naturmangfoldet skal dette skrives som "ukjent".

Vi ber om at det opplyses om det foreligger registrering av naturverdier, i forbindelse med kommuneplan/kommunedelplan/område regulering.

Infrastruktur

Hva slags vei? (riksvei, 2-felt, etc) inkludert dens forfating (god, middels, dårlig).

Telecom:

Følgende punkter må spesifiseres:

1. Er det tele-dekning på tomten (ja/nei)
2. Nåværende båndbredde (x mbit/s)
3. Muligheter for fiber (ja/nei/allerede tilgjengelig)

Vanntilførsel for prosessvann:

Under utfyllelse av dette punktet skal følgende punkter besvares:

1. Avstand til nærmeste vannkilde? (x km)
2. Hva slags vannkilde er det snakk om

Vann og Avløp: Vi ønsker også at tomten skal være tilknyttet kommunalt vann og kloakk. Dersom tomten ligger utenfor systemet, bør det legges ved dokumentasjon på prosess for tilknytning til kommunalt vann og avløp. Henvis til dette under "merknad" og utdyp i vedlegg.

Posten svares med "ja" eller "nei". Andre relevante forhold bes opplyses under merknad.

Flom og Rasfare

Vi ber også om det foreligger ROS-analyser eller annen dokumentasjon ift. flom og rasfare ved tomten.

Annet

Indikativ pris skal helst reflektere pris for ferdig regulert tomt. Dersom prisen gjelder uregulert tomt, må dette spesifiseres.